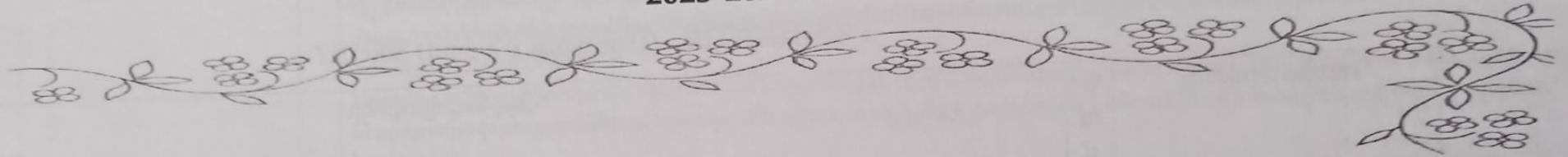

«Խ. ՀԱՅՐԻԿԻ ԱՆՎԱՆ Հ.10 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ»

2023-2024 ՈՒՍՏԱՐԻ

ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

VII ԴԱՍԱՐԱՆ

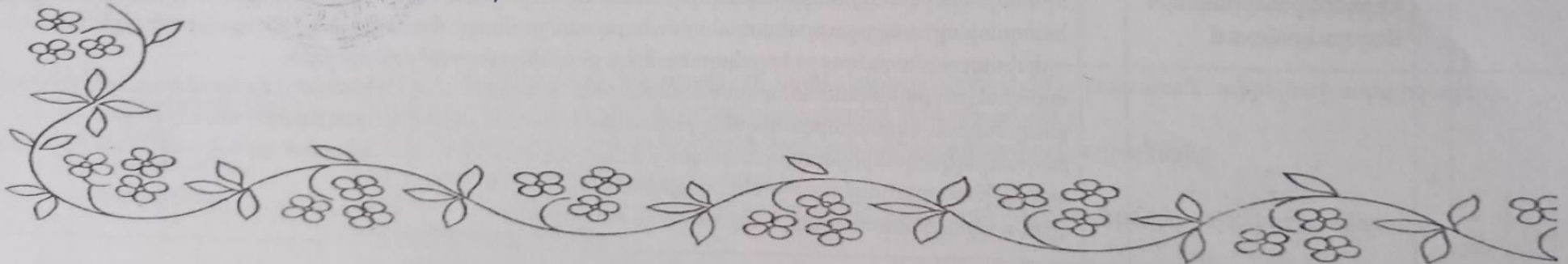
ՈՒՍՈՒՑԻՉ Հ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Շաբաթական 2 ժամ

Տարեկան 68 ժամ

Տնօրեն _____ Ն.Միմոնյան

Ուսումնական գծով փոխտնօրեն _____ Լ.Հովհաննիսյան

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՒՆ VII ԴԱՍԱՐԱՆ

I ԿԻԱՍՍՅԱԿ (15շաբաթ x 2 ժամ) 30ԺԱՄ

Դասիթեմաներ	Ժամ	Վերջնարդյուքներ	Էջեր
<p>ԳԼՈՒԽ1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԿԵՆԴԱՆԻՕՐԳԱՆԻԶՄՆ ԵՐԻԲԱԶՄԱԶԱՆՈՒԹՅ ՈՒՆԸ</p>	<p align="center">5 ԺԱ Մ</p>		
<p align="center">1</p>	<p>1. Կենդանի օրգանիզմների և բնորոշ հատկանիշները</p>	<p>1</p> <p>Թվարկել կենդանի օրգանիզմների և բնորոշ հատկանիշները և սահմանել բջիջը որպես կյանքի բոլոր հատկանիշներով օժտված փոքրագույն միավոր: Նկարագրել կենդանի օրգանիզմներին բնորոշ հիմնական հատկանիշները:</p>	<p align="center">6-9</p>
<p align="center">2</p>	<p>2. Կենդանի օրգանիզմների կազմավորման և մակարդակները</p>	<p>1</p> <p>Թվարկել և նկարների վրա տարբերակել օրգանիզմների կազմավորման մակարդակները:</p>	<p align="center">10-12</p>
<p align="center">3</p>	<p>3. Կենդանի օրգանիզմների դերը բնության մեջ և մարդու կյանքում</p>	<p>2</p> <p>Փաստերի և եղած տեղեկության հիման վրա հիմնավորել այն գաղափարը, որ կենդանի օրգանիզմները կարևոր դեր ունեն հողագոյացման, սննդի արդյունաբերության, դեղագործության, հանգստի և զբոսաշրջության ապահովման ոլորտներում և այլն: Փաստարկներ հիմնավորել այն գաղափարը, որ կենսաբազմազանության պահպանումը կարևոր է ինչպես համաշխարհային, այնպես էլ ազգային և սահմանափակ հեռանկարների տեսանկյունից: Օրինակներ հիմնավորել կարագրել բնության մեջ և մարդու կյանքում կենդանի օրգանիզմների օգտակար և վնասակար ազդեցությունները: Մասնավորապես, բացատրել կենդանի օրգանիզմների դերը հողագոյացման, կլիմայի ձևավորման, օդատարի և սառնամանիկների առաջացման, սննդային արդյունաբերության և դեղագործության բնագավառներում, զբոսաշրջության և հանգստի կազմակերպման ոլորտում:</p>	<p align="center">13-16</p>
<p align="center">4</p>	<p>4. Կենդանի օրգանիզմների դասակարգումը</p>	<p>1</p> <p>Հիմնավորել կենսաբազմազանության նյութական և կարգման անհրաժեշտությունը և տարբերակել ժամանակակից դասակարգման երեք վերնաթաղանթային միավորները: Ստեղծել և օգտագործել պարզորոշ չիչներ (դիստոմիկրանալի)՝ հիմնված կենդանի օրգանիզմների հիմնական նյութաբանական հատկությունների վրա: Բացատրել կենդանի օրգանիզմների դասակարգման անհրաժեշտությունը: Մեկնաբանել կրկնակի անվանակարգման սկզբունքները: Մխեմաների, նկարների միջոցով տարբերակել կենդանի օրգանիզմների ժամանակակից դասակարգման երեք վերնաթաղանթային միավորները և թագավորությունները: Օգտագործել պարզ որոշիչներ բույսերի և կենդանիների նմուշները դասակարգելու համար:</p>	<p align="center">17-22</p>

	ԳԼՈՒԽ 2. ՆԱԽԱԿՈՐԻԶԱՎՈՐՆԵ Ր, ՊՐՈՏԻՍՏՆԵՐ, ՄՆԿԵՐ, ՔԱՐԱՔՈՍԵՐ, ՎԻՐՈՒՄՆԵՐ	12 ԺԱ Մ		
6	5.Նախակորիզավորներ	2	Մոդելների, մանրապատրաստուկների, նկարների և սխեմաների միջոցով ուսումնասիրել նախակորիզավորի, բույսերի և կենդանիների բջիջները երեխաների և պատանիների, որբջիջներն ունենտարբերկառուցվածք: Գոյություն ունեցող փաստացի տվյալների, մոդելների և նկարների միջոցով բացատրել, թե ինչպես են բջջային կառուցվածքները օգնում բջիջներին զոյատևել: Տարբերակել նախակորիզավորների, պրոտիստների, սնկերի, քարաքոսերի կառուցվածքի և կենսագործունեության առանձնահատկությունները: Օրինակների միջոցով նկարագրել արքեյների և բակտերիաների նշանակությունը բնության մեջ և մարդու կյանքում: Ընդհանուր գծերով բացատրել բակտերիաների բջջային կառուցվածքը, սննդառությունը, բազմացումը և պորառաջացումը:	24-28
7				
8	6.Նախակորիզավորների բազմազանությունը և երբ բնության մեջ և մարդու կյանքում	1	Ներկայացնել և օրինակներով բնութագրել նախակորիզավորների բազմազանությունը, ու դրանց և դրական և բացասական ազդեցությունները բնության մեջ և մարդու կյանքում:	29-32
9	7. Պրոտիստներ: Արմատոտանիներ, թարթիչավորներ, սպորավորներ	2	Մոդելների, մանրապատրաստուկների, նկարների և սխեմաների միջոցով ուսումնասիրել նախակորիզավորի, պրոտիստների, բույսերի և կենդանիների բջիջները երեխաների և պատանիների, որբջիջներն ունենտարբերկառուցվածք: Գոյություն ունեցող փաստացի տվյալների, մոդելների և նկարների միջոցով բացատրել, թե ինչպես են բջջային կառուցվածքները օգնում բջիջներին զոյատևել: Տարբերակել նախակորիզավորների, պրոտիստների, սնկերի, քարաքոսերի կառուցվածքի և կենսագործունեության առանձնահատկությունները: Հողաթափի կիսֆուզորիայի և սովորական ամեոբայի օրինակներով բացատրել կենդանանման պրոտիստների բջջային կառուցվածքը, կենսագործունեության առանձնահատկությունները և նշանակությունը: Գոյություն ունեցող փաստացի տվյալների, մոդելների և նկարների միջոցով բացատրել, թե ինչպես են բջջային կառուցվածքները բջիջների օգնում զոյատևել (մտրակներ, թարթիչներ, կեղծուտքեր, կծկուն և վակուոլներ):	33-36
10				

ԲՈՒՑՍԵՐԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ		Ժամ		
1 8	11. Բույսերի բնորոշ հատկանիշները և նոսրացման աստիճանը	1	Նկարագրել բույսերի բնորոշ առանձնահատկությունները: Բջջային մոդելների, գծապատկերների միջոցով նկարագրել բույսի սակնաբանական բնութագրերի տարբերիչ առանձնահատկությունները: Մխեմանների, գծապատկերների, նկարների միջոցով տարբերակել բույսերի դասակարգման հիմնական խմբերը (անոթավոր, ոչանոթավոր, սպորավոր, սերմնավոր բույսեր):	48-49
1 9	12. Սպորավոր բույսեր	1	Նկարագրել սպորավոր բույսերի ընդհանուր հատկանիշները: Նկարագրել բույսի կյանքի համար անհրաժեշտ ջրի, հանքային նյութերի և օրգանական նյութերի փոխադրման ուղիները:	50-53
2 0	13. Սերմնավոր բույսեր: Մերկասերմեր	1	Նկարագրել սերմնավոր բույսերի ընդհանուր հատկանիշները: Նկարներում, տեսանյութերում տարբերել ըստ արտաքին տարբերիչ առանձնահատկությունների բնութագրել մերկասերմերը:	54-56
2 1	14. Ծածկասերմ (ծաղկավոր) բույսերի կառուցվածքը	1	Նկարների, մոդելների միջոցով բացատրել տերևաթիթեղի կառուցվածքի համապատասխանությունը նրանում ընթացող ֆոտոսինթեզի գործընթացին: Փաստարկներով հիմնավորել այն գաղափարը, որ արմատներն ու ընձյուղներն ապահովում են բույսերի աճը և միջավայրի պայմանների նհարմարումը:	57-60
2 2	15. Ծածկասերմ բույսերի բազմազանությունը	1	Նկարներում, տեսանյութերում տարբերել և ըստ արտաքին տարբերիչ առանձնահատկությունների բնութագրել ծածկասերմերը:	61_62
2 3	16. Ծածկասերմ բույսերի բազմազանությունը	1	Ծաղկավոր բույսերի օրինակով նկարագրել սերմնավոր բույսերի կենսական ցիկլը: Բացատրել, որ ծաղկի վարսանդի սերմնարանում առաջանում են հիգական սեռական բջիջները, իսկ առեջի փոշանոթում՝ արական սեռական բջիջները: Մեկնաբանել փոշոտման գործընթացի կենսաբանական նշանակությունը: Բացատրել բեղմնավորման արդյունքում սերմի և պտղի զարգացման գործընթացը	63-67
2 4	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	1	Ծաղկավոր բույսերի օրինակով նկարագրել սերմնավոր բույսերի կենսական ցիկլը: Հետագոտել ծաղկի մասերը և բացատրել լորանց կառուցվածքը և գործառնությունը: Բացատրել, որ ծաղկի վարսանդի սերմնարանում առաջանում են հիգական սեռական բջիջները, իսկ առեջի փոշանոթում՝ արական սեռական բջիջները: Մեկնաբանել փոշոտման գործընթացի կենսաբանական նշանակությունը: Բացատրել բեղմնավորման արդյունքում սերմի և պտղի զարգացման գործընթացը;	

2 5	17.Ֆոտոսինթեզ և բջջային շնչառություն	1	Ուսումնասիրել սենյակային բույսերում տեղի ունեցող ֆոտոսինթեզի գործընթացը, հավաքել վկայություններ, վերլուծել դրանք, ապացուցել, որ լույսի տակ բույսերի տերևներին կանաչ բջիջներում առաջանում է օսլա, անջատվում է թթվածին և կլանվում է ածխաթթու գազ: Գնահատել ֆոտոսինթեզի կարևորությունը բույսերի, մարդկանց և այլ կենդանիների համար: Բացատրել բջջային շնչառության նշանակությունը բույսերի համար: Նկարագրել, որ բջջային շնչառության արդյունքում առաջանում է ածխաթթու գազ, որը կլանվում է բույսերի բջիջներին կողմից՝ ֆոտոսինթեզի ընթացքում: Համեմատել բույսերում ընթացող ֆոտոսինթեզի և բջջային շնչառության գործընթացները:	68-71
2 6	18. Բույսերի պատասխանողական միջավայրի ազդակներին	1	Բացատրել արտաքին ազդակներին կատմամբ պատասխանողական երկնշանակությունը բույսերի կյանքում: Նկարագրել աճի ուղղության փոփոխման միջոցով արտաքին ազդակներին կատմամբ բույսերի պատասխանողական երկնշանակությունը: Մեկնաբանել բույսերի լուսապարբերականության նոր ստորամասերը: Բացատրել քիմիական խթանիչների դերը բույսերի կենսագործունեության կարգավորման գործընթացում: Նկարագրել մարդու կողմից բուսական հորմոնների կիրառման օրինակներ:	72-75
2 7	19. Հայաստանում տարածված բուսատեսակներ	1	Ուսումնասիրել ՀՀ-ում տարածված բուսատեսակներն ու դրանց կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Բնութագրել ինչ ասել է էնդեմիկ բուսատեսակներ: Թվել ՀՀ տարածքին հատուկ բուսատեսակներ՝ անհետացած, անհետացող և անհետացման եզրին կանգնած /կարմիր գիրք/	76-80
2 8	«Բույսերի թագավորություն» թեմայի ամփոփում	1		
2 9	Անցած թեմաների կրկնություն	1		
3 0	I ԿԻԱՍՄՅԱԿԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ	1		

ՈՒՆՈՒՄՆԵՐ (1924-1925 թվական) 388-397

ԳԼՈՒԽ 4		3 3 Ժ ա մ		
ԿԵՆՏՐԱԼՆԵՐԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ				
3 1	20. Կենդանիների և բնորոշ հատկանիշները: Կենդանիների դասակարգումը	1	Նկարագրել կենդանիների բնութագրիչ հատկանիշները: Միտամաների, նկարների միջոցով տարբերակել կենդանիների դասակարգման հիմնական խմբերը (անողնաշարներ, ողնաշարավորներ): Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: զծապատկերների, (անողնաշարներ, նկարների,	82-84
3 1	21. Սպունգներ և աղեխորշավորներ	1	Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Բնութագրել և աղեխորշավորների տարբերիչ առանձնահատկությունները: նկարների, սպունգների	85-88
3 3	22. Տափակ և կլոր որդեր	1	Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, նկարների, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Բնութագրել տափակ, կլոր, օղակավոր որդերի տարբերիչ առանձնահատկությունները:	89-91
3 4	23. Օղակավոր որդեր	1		92-94
3 5	24. Փափկամարմիններ	1	Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Բնութագրել փափկամարմինների տարբերիչ առանձնահատկությունները: նկարների,	95-97
3 6	25. Հողվածոտանիներ	2	Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Բնութագրել հողվածոտանիների տարբերիչ առանձնահատկությունները: նկարների,	98-102
3 7				
3 8	26. Փշամորթներ	1	Նկարագրել անողնաշարների առանձնահատկությունները: Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել անողնաշար կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Բնութագրել տարբերիչ առանձնահատկությունները: նկարների, փշամորթների	103-105
3 9	27. Քորդավորների բազմազանությունը	1	Տեսանյութերի, մոդելների վրա ճանաչել ողնաշարավոր կենդանիների հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներին: Նկարագրել ողնաշարավորների բնորոշ առանձնահատկությունները: նկարների,	106-108

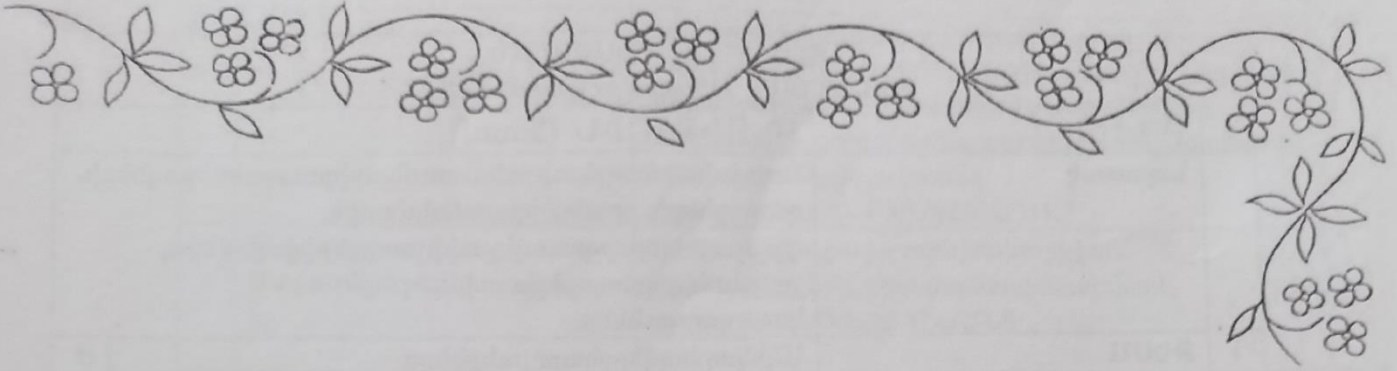
4 0 4 1	28. Ձկներ	2	Նկարագրելոդնաշարավորներիբնորոշառանձնահատկությունները:Բնութագրելձկներիներկայացուցիչներին՝ ըստկենսամիջավայրի, արտաքինկառուցվածքիևկենսագործունեությանտարբերիչառանձնահատկությունների:	109-113
4 2	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	1	Ձկան հերձման մեթոդի միջոցով, կենդանու կառուցվածքային առանձնահատկությունների վերաբերյալ ձեռք բերված գիտելիքների պրակտիկ կիրառում և ամրապնդում:	
4 3	29.Երկկենցաղներ	1	Նկարագրելոդնաշարավորներիբնորոշառանձնահատկությունները:Բնութագրելերկկենցաղներիներկայացուցիչների՝ ըստկենսամիջավայրի, արտաքինկառուցվածքիևկենսագործունեությանտարբերիչառանձնահատկությունների:	114-117
4 4	30.Սողուններ	1	Նկարագրելոդնաշարավորներիբնորոշառանձնահատկությունները:Բնութագրելսողուններիներկայացուցիչներին՝ ըստկենսամիջավայրի, արտաքինկառուցվածքիևկենսագործունեությանտարբերիչառանձնահատկությունների:	118-122
4 5	31.Թռչուններ	1	Նկարագրելոդնաշարավորներիբնորոշառանձնահատկությունները:Բնութագրելթռչուններիներկայացուցիչներին՝ ըստկենսամիջավայրի, արտաքինկառուցվածքիևկենսագործունեությանտարբերիչառանձնահատկությունների:	123-128
4 6	32. Կաթնասուններ	1	Նկարագրելոդնաշարավորներիբնորոշառանձնահատկությունները:Բնութագրելկաթնասուններիներկայացուցիչների՝ ըստկենսամիջավայրի, արտաքինկառուցվածքիևկենսագործունեությանտարբերիչառանձնահատկությունների:	129-133
4 7	«Կենդանիներիբազմազանությունը» թեմայի ամփոփում	1	Համեմատելլքորդավորներիհիմնականխմբերը՝ հղումկատարելովծածկույթների, արտաքինկառուցվածքի, կենսակերպիևկենսագործունեությանառանձնահատկություններին: Մեկնաբանելլքորդավորներիհիմնականխմբերիբնութագրիչառանձնահատկություններիէվոլյուցիոնզարգացմանպատճառահետևանքայինկապերը: Անհասկանալի հարցերի քննարկում, լուսաբանում, նախապատրաստում թեմատիկ գրավոր աշխատանքին:	
4 8	ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	1		
4 9	ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆԱԼԻԶ	1		
5 0 5 1	33.Հենարան և շարժում	2	Բացատրելկենդանիներիհենաշարժիչհամակարգիգործառույթները:Նկարների, մոդելներիմիջոցովտարբերակելկենդանիներիխոշորկարգաբանականխմբերիներկայացուցիչներիհենաշարժիչհամակարգերիտիպերը՝ հղումկատարելովհիդրոկմախք, ներքինկմախքեզրույթներին:Բացատրելցամաքում, օդումևջրումապրողկենդանիներիշարժմանտարբերձերիևկենսամիջավայրիառանձնահատկություններիկապը (ռեակտիվշարժում, ալիքաձևշարժումներ, լող, քայլք,թռիչք):	134-138

5 2	34. Կենդանիների սննդատուություն	1	Բացատրել կենդանիների մարտողության և արտադրության համակարգերի նշանակությունը: Ողնաշարավոր կենդանիների օրինակով բացատրել, թե ինչպես են կենդանիների սնման և մարտողության համապատասխան կառուցվածքները կապված իրենց սնման առանձնահատկությունների հետ:	139-141
5 3 5 4	35. Մարտողություն	2		142-144
5 5	36. Շնչատուություն	1	Բացատրել կենդանիների զագափոխանակության և արյան շրջանառության նշանակությունը: Նկարագրել տարբեր միջավայրում ապրող կենդանիների զագափոխանակության առանձնահատկությունները՝ հղում կատարելով դիֆուզիա, մաշկային շնչատուություն, օդանցքներ, տրախեաներ, թոքեր եզրույթներին: Ընդհանուր գծերով բացատրել դրանց կառուցվածքի ու կատարած գործառնությունների միջև պատճառահետևանքային կապերը:	145-148
5 6	37. Արյան շրջանառություն և արտազատություն	1	Բացատրել կենդանիների արյան շրջանառության նշանակությունը: Ընդհանուր գծերով նկարագրել կենդանիների արյունատար համակարգի տեսակները՝ հղում կատարելով բացփակ արյունատար համակարգ եզրույթներին: Ընդհանուր գծերով բացատրել ողնաշարավոր կենդանիների սրտի կառուցվածքի առանձնահատկությունները:	149-152
5 7 5 8	38. Նյարդային համակարգ և զգայարաններ	2	Մեկնաբանել կենդանիների նյարդային համակարգի նշանակությունը՝ արտաքին ազդակներին պատասխանելու, սնունդ գտնելու և բազմաձև լուսազգայնությունը կարգավորելու համար: Բացատրել, որ կենդանիների կառուցվածքի և վարքագծի բարդացմանը գույնը, շարժումը, նյարդային համակարգի բարդացումը հղում կատարելով ներքին, ցանցաձև, բնային, հանգուցային և խողովակավոր նյարդային համակարգ եզրույթներին: Բացատրել զգայարանների դերը, տարբեր կենսակերպ ունեցող կենդանիների համար:	153-157
5 9	39. Կենդանիների բազմացումը	1	Տարբերակել կենդանիների անսեռ և սեռական բազմացումը, ներքին և արտաքին բեղմնավորումը: Նկարագրել կենդանիների սեռական բազմացումը՝ որպես մասնագիտացած ջիջներ իմասնակցությամբ տեղի ունեցող գործընթաց: Համեմատել լուղղակի և կերպարանափոխությամբ հետսադմնային զարգացման առանձնահատկությունները: Միջատների և գորտերի օրինակով բացատրել կերպարանափոխության մեթոդները և սաբանական նշանակությունը՝ հղում կատարելով լրիվ և թերի կերպարանափոխություն եզրույթներին: Նկարագրել ընկերքավոր, ձվածին և պարկավոր կաթնասունների առանձնահատկությունները:	158-160
6 0 6 1	40. Կենդանիների զարգացումը	2		161-164

6 2	41. Կենդանիների վարքագիծը	1	<p>Օրինակների միջոցով նկարագրել, թե ինչպես են կենդանիների վարքագծի տարբեր դրսևորումներն օգնում նրան ցայահպանել լորգանիզմի ներքին միջավայրի կայուն վիճակը: Մեկնաբանել միջավայրի ազդակների դերը կենդանիների վարքագծի ձևավորմանն ու դրսևորման գործում: Բացատրել ռեֆլեքսների և գոնեի դերը վարքագծի ձևավորման գործընթացում: Տարբերակել կենդանիների բնածին և ձեռքբերովի վարքագծերը: Օրինակների միջոցով բացատրել վարքի տարբեր ձևերի նշանակությունը կենդանիների գոյատևման համար (օրինակ՝ միգրացիա, ձմեռային քուն, պասիվ վիճակ): Օրինակների միջոցով բացատրել կենդանիների վարքագծի դերը միջավայրի փոփոխվող պայմաններում գոյատևման նպաստող համար (օրինակ՝ կրկնօրինակում, փորձելու և սխալվելու մեթոդ, պայմանական վարքագիծ, ճանաչողական վարքագիծ):</p>	165-168
6 3	42. Կենդանիների հաղորդակցման ձևերը	1	<p>Օրինակների միջոցով նկարագրել կենդանիների վարքագծում հաղորդակցման տարբեր ձևերի դերը (օրինակ՝ ձայն, լույս, քիմիական նյութեր, Օրինակների միջոցով բացատրել կենդանիների խմբային վարքագծի առանձնահատկությունները և կենսաբանական նշանակությունը):</p>	169-172
6 4	«Կենդանիների գործառույթները» թեմայի ամփոփում	1		
6 5 6 6	Անցած թեմաների կրկնություն			
6 7 6 8	II ԿԻԱՍՄՅԱԿԻ ամփոփում			

2023-2024 ՈՒՍՏԱՐԻ

ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ

V ԴԱՍԱՐԱՆ

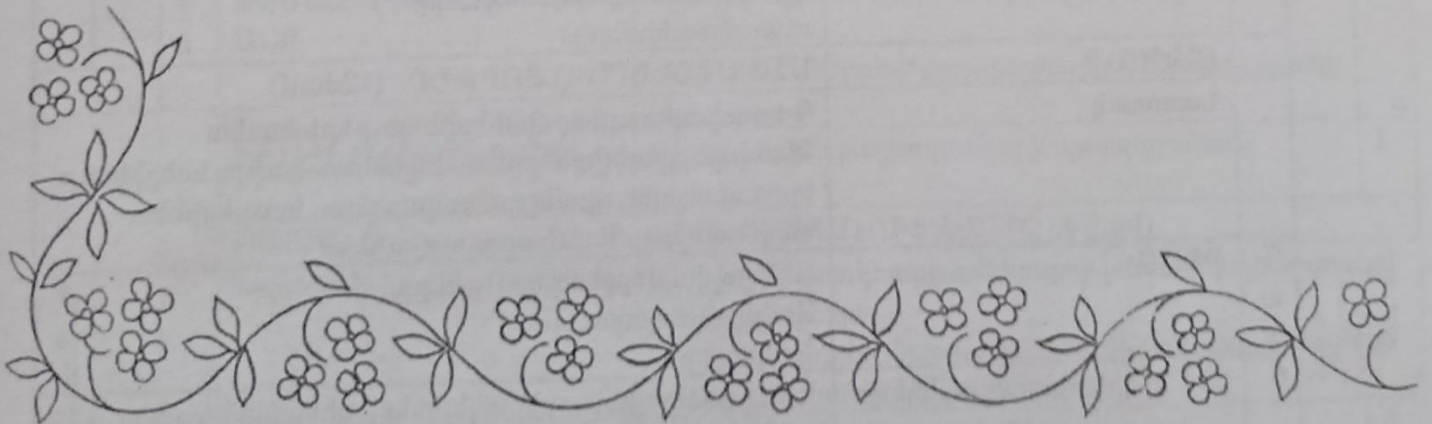
ՈՒՍՈՒՑԻՉ Հ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Շաբաթական 2 ժամ

Տարեկան 68 ժամ

Տնօրեն _____ Ն.Սիմոնյան

Ուսումնական գծով փոխտնօրեն _____ Լ.Հովհաննիսյան

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆՎԴԱՍԱՐԱՆ
ԻԿԻԱՍՍՅԱԿ (15շաբաթx 2 ժամ) 30ԺԱՍ

ԲԱԺԻՆ 1		ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ (5ժամ)	
	Նպատակ	Գաղափարտալրնությաննուսումնասիրությանմեթոդների, գործիքների, դրանցկիրառմանմասին, զարգացնելպարզագույնչափիչսարքերիցօգտվելու, չափումներկատարելու կարողություններ:	
Դաս	ԹԵՄԱ	Ակնկալվողվերջնարդյունքները Սովորողըկկարողանա.	Ժամ
1	§1.1Ի՞նչէրնությունը:Բնական երևույթներ	1.Ներկայացնել՝ինչէրնությունը: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ1 2.Տարբերելբնականերևույթները:	1
2	§1.2 Բնությունըհետազոտողգիտությունները	1.Ներկայացնելլրնությունընուսումնասիրողգիտությունները: 2.Բացատրելգիտափորձիկառուցմանտարբերությունը: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ4: 3.Նկարագրելորնեգիտափորձ: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ5	1
3	§1.3 Բնությաննուսումնասիրությանմեթոդներ. դիտում, չափում, գիտափորձ	1.Ներկայացնելլրնությաննուսումնասիրությանհիմնականմեթոդները: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ2: 2.Կատարելպարզգիտումներ (օրինակ՝ բույսիաճը, ջրիեռմանգործընթացը, ձյանփաթիլիկառուցվածքը):Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ	1
4	§1.4 Բնությաննուսումնասիրությանգործիքներևսարքեր	1. Բերելերկարություն, ժամանակ, զանգ-ված, ջերմաստիճանչափողսարքերիօրինակներԲ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ6: 2.Որոշելչափիչսարքիբաժանմանարժեքը: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ԲՈՒՍ7: 3.Կատարելչափմանմիավորներիձևափոխություններ: Բ5/ՆԿՍ/ՄՆ/ ԲՈՒՍ8	1
5	§1.5 Գիտությաներախտավորները	Ձեռքբերելտեղեկություններ, որոշգիտնականներիմասին, ովքերզբաղվելենբնության, դրանումընթացողերևույթների նուսումնասիրմամբ:	1
ԲԱԺԻՆ 2		ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԵՎՆՅՈՒԹԵՐ (12ժամ)	
	Նպատակ	Գաղափարտալրարմիններիևյութերիմասին: Ձևավորելգիտելիքներըստտրվածհասկություններիևյութերըճանաչելու, դրանցդասակարգելու, նյութերիհետանվտանգվարվելուկարողություններ	
Դաս	ԹԵՄԱ	Ակնկալվողվերջնարդյունքները, Սովորողըկկարողանա.	Ժամ
6	§2.1 Ֆիզիկականմարմիններ	1.ԲնութագրելևտարբերակելկենդանիևանկենդանմարմիններըԲ5/ՆԿՂ/ՄՆ/ՄՆ1: 2.Ներկայացնելմարմիններիբնութագրերը՝ ծավալ, ձև, զույնԲ5/ՆԿՂ/ՄՆ/ՄՆ2: 3.Բացատրելմարմնիզանգվածհասկացությունը, այնարտահայտելտարբերմիավորներով(մգ, գ, կգ, տ): Բ5/ՆԿՂ/ՄՆ/ՄՆ3	1

7	§2.2 Մարմնիզանգվածընձավալը	Համեմատել տարբեր նյութերից պատրաստված նույն ձևով լի մարմինների զանգվածները: Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ4:	1
8	§2.3 Նյութեր	Տարբերակել նյութն արմին հասկացությունները: Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ5: Բերել բնական և արհեստական ձագմամբ նյութերի օրինակներ: Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ6: Ճանաչել կենցաղում օգտագործվող վտանգավոր նյութերի մակնշումը (հրավտանգ, թունավոր նայլն): Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ7	1
9	§2.4 Մաքուր նյութեր և խառնուրդներ	Սահմանել մաքուր նյութի և խառնուրդի հասկացությունները, բերել համապատասխան օրինակներ: Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ8	1
10	§2.5 Խառնուրդների բաժանման նշանակները	Ներկայացնել խառնուրդների բաժանման նշանակները՝ գոտում, գոլորշիացում, մագնիսով բաժանում, պարզեցում Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ9:	1
11	§2.6 Խառնուրդների բաժանումը գոլորշացման և նեֆտրման մեթոդներով	Ներկայացնել խառնուրդների բաժանումը գոլորշացման և նեֆտրման մեթոդներով:	1
12	§2.7 Լուծույթներ	Տարբերել լուծույթ, լուծիչ, լուծված նյութ և լուծելի նյութ ն հասկացությունները, բերել բնության մեջ և կենցաղում հանդիպող ջրային լուծույթների օրինակներ: Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ10	1
13	§2.8 Լուծույթների նշանակությունը բնության մեջ	Բ5/ՆԿՀ/ՄՆ/ՄՆ11 Ներկայացնել ջուրը՝ որպես մաքրող հեղուկ:	1
14	§2.9 Լուծույթների նշանակությունը մարդու կյանքում	Ներկայացնել լուծույթների դերը մարդու կյանքում:	1
15	«Բնություն» և «Մարմինների և նյութեր» թեմաների ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմաների վերաբերյալ: Անհասկանալի հարցերի քննարկում և կուսարանում, նախապատրաստում թեմատիկ գրավոր աշխատանքի:	1
16	ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐԱՇԽԱՏ ԱՆՔ	Գրավոր աշխատանքի թեստը ընդգրկում է թեմա 1-ի և թեմա 2-ի նյութերի մասերի նվերաբերող հարցեր և առաջադրանքներ:	1
17	ԹԳԱՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	Մխալների և բացթողումների պարզաբանում	1
	ԲԱԺԻՆ 3.	ՆՅՈՒԹԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ (6 ժամ)	
	Նպատակ.	Ձևավորել պատկերացումներ նյութի մասնիկային կառուցվածքի վերաբերյալ, Ձարգացնել նյութի կառուցվածքն ու վիճակները մոդելավորելու և ախտական կարողություններ	
	ԹԵՄԱ	Ակնկալվող վերջնաբյուրները, Սովորողը կարողանա.	Ժ ա մ
18	§3.1 Ատոմներ և մոլեկուլներ	1. Ներկայացնել ատոմը և մոլեկուլը՝ որպես նյութի կառուցվածքային միավորներ: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ1 2. Ներկայացնել մոլեկուլը՝ որպես սուրույն հատկություն	1

		ներունեցողատուների համախումբ Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ 2: 3.Ներկայացնելատում-մոլեկուլ-նյութ-մարմինկառուցվածքային շղթան Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ3:	
19	§3.2 Նյութի պինդ, հեղուկ կազազային վիճակները	1. Ներկայացնել մոլեկուլների շարժման առանձնահատկությունները նյութի պինդ, հեղուկ կազազային վիճակներում: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ4 2. Բացատրել, թե ինչով է պայմանավորված մարմնի ջերմաստիճանը: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ5: 3. Բացատրել օդում բույրի տարածման երևույթը: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ6	1
20	§3.3 Մոլեկուլների շարժման առանձնահատկությունները նյութի պինդ, հեղուկ կազազային վիճակներում	Ներկայացնել մոլեկուլների շարժման առանձնահատկությունները նյութի պինդ, հեղուկ կազազային վիճակներում: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ4	1
21	§3.4 Քիմիական տարրերն շաններ	1. Ներկայացնել քիմիական տարրի ատոմային զանգվածը: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ7 2. Տարբերել որոշ առավել հայտնի տարրերի նշանները (ջրածին, հելիում, ածխածին, ազոտ, թթվածին, երկաթ, ոսկի, արծաթ): Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ8 3. Պատկերել և/կամ կառուցել որոշ մոլեկուլների (ջրածին, թթվածին, օզոն, ազոտ, ջուր, ածխաթթու գազ, քացախաթթու) մոլեկուլների գնդաձողային մոդելներ: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ11	1
22	§3.5 Պարզև բարդ նյութեր	1. Տարբերակել պարզև բարդ նյութերը որոշ օրինակների հիման վրա (ջրածին, թթվածին, օզոն, ազոտ, ջուր, ածխաթթու գազ, կերակրի աղ, քացախաթթու): Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ9: 2. Տարբերակել օրգանական և անօրգանական նյութերը կենցաղից ծանոթ նյութերի օրինակով Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ10: 3. Պատկերել և/կամ կառուցել որոշ մոլեկուլների (ջրածին, թթվածին, օզոն, ազոտ, ջուր, ածխաթթու գազ, քացախաթթու) մոլեկուլների գնդաձողային մոդելներ: Բ5/ՆԿՄ/ՄՆ/ՆՄԿ11	1
23	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմայի վերաբերյալ:	1
	ԲԱԺԻՆ 4.	ՆՅՈՒԹԻ ՎԻՃԱԿԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (7 ժամ)	
	Նպատակ	Գաղափար տարբերության մեջ տեղի ունեցող ջերմային որոշերևույթների՝ հալման, պնդեցման, եռման, մասին, Ձևավորել նախնական գիտելիքներն կարողություններ՝ էլնելով նյութի մոլեկուլային կառուցվածքը	
Դաս	ԹԵՄԱ	Ակնկալվող վերջնադրույթները, Սովորողը կկարողանա.	Ժամ
24	§4.1 Գաղափար ջերմաստիճանի մասին	1. Ներկայացնել, որ ջերմաստիճանը մարմնի վիճակը բնութագրող ֆիզիկական մեծություն է: Բ5/ՆԿԶ/ՆՓ/ՆՎՓ7:	1

25	§4.2 Պինդմարմիններին հալու մնու պնդացումը	1. Բացատրել հալումն և պնդացման երևույթները, բերել համապատասխան օրինակներ: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ1: 2. Չափել լորոշյութերի հալման ջերմաստիճանը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ2	1
26	§4.3 Գոլորշացում և խտացում	1. Բացատրել գոլորշիացման և խտացման երևույթները, բերել համապատասխան օրինակներ: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ3 2. Բացատրել, թե ինչ գործոններից է կախված գոլորշիացման արագությունը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ4 3. Բացատրել տեղումների առաջացման երևույթը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ6	1
27	§4.4 Գոլորշացման դերը կենդանի օրգանիզմներում	Բացատրել գոլորշիացման և խտացման երևույթների դերը կենդանի օրգանիզմների կենսագործունեության գործում:	1
28	§4.5 Էռում	1. Դիտել և նկարագրել էռման պրոցեսը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ5 2. Ներկայացնել էռման ջերմաստիճան հասկացությունը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ7: 3. Չափել հեղուկի էռման ջերմաստիճանը: Բ5/ՆԿՀ/ՆՓ/ՆՎՓ8	1
29	«Նյութի կառուցվածքը» և «Նյութի վիճակի փոփոխությունները» թեմաների ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմաների վերաբերյալ:	1
30	I ԿԻԱՍՍՅԱԿԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ		1

**ԲՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՍՍԱՐԱՆ
II ԿԻԱՍՍՅԱԿ (19 շաբաթ x 2 ժամ) 38 ժԱՄ**

	ԲԱԺԻՆ 5	ՇԱՐԺՈՒՄ ԵՎ ՓՈԽԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆ (6 ժամ)		
	Նպատակ	Գաղափարտալարժման, փոփոխությունների, շարժումների տեսակների, դրանք նկարագրող մեծությունների և ուժերի մասին: Ձևավորել պարզ իրավիճակներում մարմինների արագությունները հաշվարկելու և համեմատելու, բնության մեջ և օրյա կյանքում տարբեր մեքենաների և օդանավների կայացնելու և սխալակալ կարողություններ		
Դաս	Ենթաթեմա	Ակնկալվող վերջնարդյունքները, Սովորողը կկարողանա.	Ժամ	
31	§5.1 Շարժում և արագություն	1. Բերել բնության մեջ, կենցաղում և տեխնիկայում հանդիպող շարժման օրինակներ: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ1 2. Դիտարկումների միջոցով բացահայտել՝ ինչ է արագությունը, ներկայացնել արագության հաշվարկման բանաձևը և չափման միավորները: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ2 3. Համեմատել ծանոթ կենդանի և անկենդան մարմինների շարժման արագությունները: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ3 4. Հաշվել մարմնի արագությունը անցած ճանապարհի և ժամանակի տրված արժեքներով: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ4 5. Որոշել մարմնի արագությունը՝ կատարելով համապատասխան չափումներ: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ5	1	

32	§5.2 Մարմինների փոխազդեցությունը: Ուժ	1.Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ6 Բերել ուժի որոշ տեսակների (ծանրության, շփման) օրինակներ:	1
33	§5.3 Ծանրության ուժ	1.Բերել ուժի որոշ տեսակների (ծանրության, շփման) օրինակներ: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ6 2.Որոշել ծանրության և շփման ուժերի ուղղությունները պարզ իրավիճակներում:Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ8	1
34	§5.4 Շփման ուժ	1.Ներկայացնել շփման ուժի դերը տարբեր կենդանիների շարժման գործընթացում: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ7 2.Որոշել ծանրության և շփման ուժերի ուղղությունները պարզ իրավիճակներում:Բ5/ՇՓ/Է	1
35	§5.5 Շփմանուժերիդերմարդուն տարբերկենդանիներիկյան քում	1. Ներկայացնելշփմանուժիդերըտարբերկենդանիներիշարժմանգործընթացում: Բ5/ՇՓ/Է/ՇՓ7	1
36	«ՇԱՐԺՈՒՄ ԷՎ ՓՈԽԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆ» թեմայի ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմայի վերաբերյալ:	1
ԲԱԺԻՆ 6.		ԷՆԵՐԳԻԱ (8ժամ)	
Նպատակ		Ձևավորող գիտելիք և կարողություններ էներգիայի, դրա այլընտրանքային աղբյուրների, էներգախնայողության կարևորության և այլման մասին	
Դաս	ԹԵՄԱ	Անկալվող վերջնարդյունքները, Սովորողը կկարողանա.	Ժամ
37	§6.1 Մեխանիկական աշխատանք	Պատկերացնել, որ ուժի ազդեցությամբ մարմինը կատարում է մեխանիկական աշխատանք : Որքան մեծ ուժ կիրառվի մարմինի վրա, այնքան մեծ աշխատանք կկատարի մարմինը:	1
38	§6.2 Էներգիա	1.Ներկայացնել էներգիայի տարբեր աղբյուրներ: Բ5/ՇՓ/Է/Է1 2.Բերել էներգիայի տարբեր տեսակների փոխակերպումների օրինակներ Բ5/ՇՓ/Է/Է2:	1
39	§6.3 Էներգիայի այլ տեսակներ: Էներգիայի պահպանման և փոխակերպման օրենքը	1.Բ5/ՇՓ/Է/Է1 Ներկայացնել էներգիայի տարբեր աղբյուրներ: 2.Բ5/ՇՓ/Է/Է2 Բերել էներգիայի տարբեր տեսակների փոխակերպումների օրինակներ: 3.Պատկերացում ունենալ էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների մասին (էլեկտրական, արևային, երկրաջերմային):Բ5/ՇՓ/Է/Է3	1
40	§6.4 Էներգիայի աղբյուրները	1.Ներկայացնել էներգիայի տարբեր աղբյուրներ: Բ5/ՇՓ/Է/Է1 2.Բերել էներգիայի տարբեր տեսակների փոխակերպումների օրինակներ Բ5/ՇՓ/Է/Է2: 3.Պատկերացում ունենալ էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների մասին (էլեկտրական, արևային, երկրաջերմային):Բ5/ՇՓ/Է/Է3	1
41	§6.5 Էներգախնայողության կարևորությունը	1. Ներկայացնել էներգիայի արդյունավետ օգտագործման և խնայողության կարևորությունը: Բ5/ՇՓ/Է/Է6	1

42	§6.6 Այրում	Փորձի միջոցով համեմատել նույն զանգվածով տարբեր վառելիանյութերի այրումից առաջացած ջերմությունները: Բ5/ՇՓ/Է/Է4 6. Նկարագրել այրման հետևանքով մթնոլորտի աղտոտման հետևանքները: Բ5/ՇՓ/Է/Է5	1
43	«ԷՆԵԲԳԻԱ» թեմայի ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմայի վերաբերյալ: Անհասկանալի հարցերի քննարկում և լուսաբանում, նախապատրաստում թեմատիկ գրավոր աշխատանքին:	1
44	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	Կատարել լաբորատոր աշխատանք նույն զանգվածով տարբեր վառելիանյութերի այրումից անջատված ջերմության համեմատման վերաբերյալ:	1
ԲԱԺԻՆ 7.		ԶԱՅՆԵՎԼՈՒՅՍ(8ժամ)	
	Նպատակ	Գաղափարտալձայնի, լույսի, դրանց տարածման, լսողության և տեսողության, մարմինների գույնի մասին, զարգացնել կարողունակություններ	
Դաս	ԹԵՄԱ	Ակնկալվող վերջնարդյունքները, Սովորողը կկարողանա.	Ժամ
45	§7.1 Չայնի աղբյուրներ: Չայնի տարածումը	1. Դիտարկել և նկարագրել ձայնի տարածումը միջավայրում: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ1 2. Բերել ձայնի աղբյուրների օրինակներ: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ2 3. Դիտարկել և ներկայացնել, թե ինչպես են կենդանիներն ու մարդիկ արձակում և ընկալում ձայնը: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ3	1
46	§7.2 Չայնի արձակումն ու ընկալումը մարդու և կենդանիների կողմից: Ականջ	1. Դիտարկել և նկարագրել ձայնի տարածումը միջավայրում: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ1 2. Դիտարկել և ներկայացնել, թե ինչպես են կենդանիներն ու մարդիկ արձակում և ընկալում ձայնը: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ3	1
47	§7.3 Լույսի անդրադարձումն ու բեկումը	1. Դիտարկել և ներկայացնել, թե ինչպես է առաջանում արձագանքը: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ4 2. Բերել լույսի բնական և արհեստական աղբյուրների օրինակներ Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ5: 3. Սովորել առաջացման օրինակով հիմնավորել լույսի ուղղաճիճ տարածումը: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ6 4. Դիտարկել և ներկայացնել լույսի անդրադարձման և բեկման երևույթները, բերել օրինակներ: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ7 5. Հիմնավորել լույսի ջերմային ազդեցությունը խոշորացուցով լոթոթնայրել լույսի ջոճակով: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ8 6. Ներկայացնել Արեգակի և Լուսնի խավարումների առաջացման պատճառը: Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ9	1
48	§7.4 Աչք և տեսողություն	1. Բացատրել, թե ինչպես է աչքի գործառույթը կախված կառուցվածքից, Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ12: 2. Ներկայացնել տեսողության պահպանման կարևոր պայմանները, Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ13:	1
49	§7.5 Մարմինների գույնը	1. Ներկայացնել, որսպիտակ լույսը տարբեր գույնի լույսերի խառնուրդ է, Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ10: 2. Բացատրել, թե ինչով է պայմանավորված մարմնի գույնը, Բ5/ՇՓ/ՉԼԵ/ՉԼ11:	1

50	«ԶԱՅՆԵՎԼՈՒՅՍ» թեմայի ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմայի վերաբերյալ: Անհասկանալի հարցերի քննարկում և լուսաբանում, նախապատրաստում թեմատիկ գրավոր աշխատանքին:	1
51	ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	Գրավոր աշխատանքի թեստը ընդգրկում է թեմա 7-ի ենթաթեմաներին վերաբերող հարցեր և առաջադրանքներ:	1
52	ԹԳԱ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	Մխալներին և բացթողումների պարզաբանում	1
	ԲԱԺԻՆ 8.	ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆՈՒԳՈՐԾԱՌՈՒՑԹՆԵՐ Ը(16 ժամ)	
	Նպատակ	Ձևավորել նախնական գիտելիքներ բույսերի, սերմերի, դրանց աճի պայմանների, տարածման, բազմացման առանձնահատկությունների մասին: Բացահատել բույսի մասերի կառուցվածքի եւ գործառույթի կապը	
Դաս	ԹԵՄԱ	Ակնկալվող վերջնարդյունքները, Սովորողը կկարողանա.	Ժամ
53	§8.1 Բուսաբանությունը որպես գիտություն	Ներկայացնել, Բուսաբանությունը որպես բնության ուսումնասիրության խնդիրներով զբաղվող գիտություն	1
54	§8.2 Ծաղկավոր բույսերի օրգանները	Տարբերի ծաղկավոր բույսերի օրգանները՝ արմատը, ընձյուղը, ծաղիկը, պտուղը, սերմերը:	1
55	§8.3 Ծաղկի կառուցվածքը և մասերը	1. Ներկայացնել ծաղկի մասերի անուններն ու գործառույթները, դրանք ճանաչել ծաղկի նկարների, գծապատկերների վրա, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ7:	1
56	§8.4 Միասեռ, երկսեռ և անսեռ ծաղիկներ	Ներկայացնի ծաղիկներն ըստ սեռի:	1
57	§8.5 Փոշոտում	1. Նկարագրել փոշոտման երեւույթը, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ8: 2. Համեմատել փոշոտման եղանակները՝ ելնելով կառուցվածքային առանձնահատկություններից, առաջարկել տվյալ ծաղկի փոշոտման հնարավոր եղանակը, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ9: 3. Բերել ծաղիկները փոշոտող միջատների օրինակներ, ներկայացնել նրանց դերը բույսի կյանքում, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ10	1
58	§8.6 Պտուղներ	Իմանա պտղի առաջացման և կարևոր գործառույթի մասին:	1
59	§8.7 Սերմի կառուցվածքը	Բացատրել սերմերի դերն ու նշանակությունը բույսերի համար, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ1:	1
60	§8.8 Ծլար ձևավորում	Դիտարկել եւ ներկայացնել սերմերի ծլման համար անհրաժեշտ պայմանները, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ2:	1
61	§8.9 Պտուղների և սերմերի տարածումը	1. Հիմնավորել, թե ինչու սերմերը պետք է տարածվեն, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ3: 2. Վերլուծել սերմերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները եւ ներկայացնել, թե դրանք ինչպես են նպաստում սերմերի տարածմանը, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ4:	1

62	§8.10 Ծաղիկների, պտուղների և սերմերի նշանակությունը	Նկարագրել ծաղկի դերը ծաղկավոր բույսերի համար, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ6:	1
63	§8.11 Բույսերի աճի համարանհրաժեշտ պայմանները	1. Դիտարկել էներկայացնել սերմերի ծլման համարանհրաժեշտ պայմանները, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ2: 2. Ուսումնասիրել լոբելե բույսի աճի համարանհրաժեշտ պայմանները (հող, ջուր, օդ, ջերմություն, լույս) և առաջարկել տվյալ բույսի աճի օպտիմալ պայմաններ, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ5:	1
64	§8.12 Բույսի կենսացիկլը	1. Բացատրել, թե ինչ է բույսի կենսացիկլը, բերել օրինակներ, Բ5/ԿՕ/ՕԿ/ԲԿԳ11:	1
65	«ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾ ՔՆՈՒԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ» թեմայի ամփոփում	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմաների վերաբերյալ: Անհասկանալի հարցերի քննարկում և լուսարանում:	1
66	Անցած թեմաների կրկնություն	Կատարել պարզագույն առաջադրանքներ թեմաների վերաբերյալ:	1
67	Անցած թեմաների կրկնություն	Անհասկանալի հարցերի քննարկում, լուսարանում, սխալների ուղղում:	1
68	I ԿԻԱՍՄՅԱԿԻ ԱՍՓՈՓՈՒՄ		1

«Խ. ՀԱՅՐԻԿԻ ԱՆՎԱՆ Հ.10 ՀԻՄՆԱԿԱՆԴՊՐՈՑ»

2023-2024 ՈՒՍՏԱՐԻ

ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ
ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

VIII ԴԱՍԱՐԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ Հ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Շաբաթական 3 ժամ

Տարեկան 102 ժամ

Տնօրեն _____ Ն.Սիմոնյան

Ուսումնական գծով փոխտնօրեն _____ Լ.Հովհաննիսյան

3	<p>§3.2 ֕Օրգանիզմի կենսագործունեության կարգավորումը (նյարդային և նյարդահումորալ կարգավորում)</p> <p>§4.1 Արտագատական գեղձեր</p> <p>§4.2 Ներգատական գեղձեր</p>	19-24 24-28
➤	<p>Իմանա, որ մարդու օրգանիզմում ձևավորվել են հատուկ օրգաններ՝ գեղձեր, որոնք արտադրում են կենսաբանորեն ակտիվ նյութեր՝ հորմոններ, որով մասնակցում են օրգանիզմի կարգավորմանը: Որ այդ գեղձերն ըստ իրենց կատարած ֆունկցիայի լինում են ներգատական, արտագատական և խառը: Նյարդային համակարգի օրգանիզմի համար ունեցած կարևորագույն նշանակության մասին: Որ նյարդային համակարգի տարրական և գործառնական միավորը ներդրում է:</p> <p>Կկարողանա տարբերակել օրգանիզմի արտագատական, ներգատական և խառը գեղձերը իրենց կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկություններով: Ներկայացնել նյարդային համակարգի կառուցվածքն ու նշանակությունը: Ներյրոնի կառուցվածքը, տեսակներն ու նշանակությունը:</p>	Նպ. Վերջ.
4	<p>§4.3 Խառը գեղձեր</p> <p>«Կենսագործունեության գործընթացների կարգավորում» թեմայի ամփոփում</p> <p>ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ</p>	29-32 32-36
➤	<p>Իմանա որ ծայրամասային նյարդային համակարգը լինում է մարմնական և վեգետատիվ: Որ նյարդային համակարգի գործունեությունը իրականացվում է ռեֆլեքսների միջոցով, իսկ ռեֆլեքսի կառուցվածքային հիմքը ռեֆլեքսային աղեղն է: Որ ողնուղեղը գտնվում է ողնաշարային խողովակում՝ պարանոցային առաջին ողից մինչև գոտկային երկրորդ ողը և ունի 41-45 սմ երկարություն և 30 գ. Չանգված: Որ ողնուղեղը օրգանիզմում իրականացնում է կարևորագույն դերը և կամուրջային ֆունկցիա:</p> <p>Կկարողանա, տարբերակել, որ մարմնական նյարդային համակարգի գործունեությունը կամային է, իսկ վեգետատիվինը՝ ինքնավար: Եվ, որ ինքնավար նյարդային համակարգում տարբերակում են սիմպաթիկ և պարասիմպաթիկ ենթաբաժիններ, որոնցից յուրաքանչյուրն իրականացնում է իրեն հատուկ գործառույթ: ներկայացնել, որ ռեֆլեքսային աղեղի մեջ մտնում են՝ 1, նյարդային վերջույթները, 2, զգայական կամ կենտրոնաձիգ նյարդը, 3, նյարդային կենտրոնը, 4, շարժողական կամ կենտրոնախույս նյարդը, որոնցից յուրաքանչյուրն իրականացնում է իրեն հատուկ գործառույթը: Յուրաքանչյուրն ողնուղեղի լայնակի կտրվածքի վրա նկատվող գորշ ու սպիտակ նյութն ու մեկնաբանել, դրանցից յուրաքանչյուրի կատարած ֆունկցիան: Թվել բոլոր այն գործառույթները, որոնք իրականացնում է ողնուղեղը:</p>	Նպ. Վերջ.
5	<p>ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆԱԼԻԶ</p> <p>§5.1 Նյարդային համակարգի նշանակությունը</p> <p>§5.2 Նյարդային համակարգի կառուցվածքը</p>	37-42 43-45

	<p>➤ Իմանա, որ գլխուղեղը գտնվում է գանգատուփում, կշռում է մոտավորապես 1300-1400գ., դրանից դուրս են գալիս 12 զույգ գանգուղեղային նյարդեր, և որ այն կազմված է երկարավուն ուղեղից, կամուրջից, միջին և միջանկյալ ուղեղներից, ուղեղիկից և մեծ կիսագնդերից: Որ մարդը միջավայրում կողմնաբռնվում է զգայարանների միջոցով, դրանք մի քանիսն են, որոնցից յոթաքանյուրն ունի իրեն հատուկ գործառույթ և նշանակություն:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել գլխուղեղի յոթաքանյուր բաժնի կատարած ֆունկցիա, դրանց վնասման արդյունքում առաջացող երևույթները: Բնութագրել զգայարանների տեսակներն իրենց կատարած գործառույթներով և ունենած նշանակություններով:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>6</p>	<p>§6. Մարմնականնվեգետատիվնյարդայինհամակարգեր</p> <p>§7.1 Ռեֆլեքս, ռեֆլեքսայինաղեղ:</p> <p>§7.2 Ողնուղեղիկառուցվածքը</p>	<p>46-52</p> <p>53-56</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ աչքը տեսողական վերլուծչի ծայրամասային բաժինն է, իսկ ականջը լսողական վերլուծչի: Դրանցից յուրաքանչյուրը կազմված է բաժիններից, որոնց փոխհամաձայնեցված և փոխկապակցված աշխատանքի արդյունքում մարդը տեսնում է շրջապատում առկա առարկաները, և լսում է տարաբնույթ ձայներ:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել աչքը և ականջը կազմող բաժիններն իրենց ենթաբաժիններով և կատուկ հերթականությամբ, կատարած գործառույթով և նշանակությամբ: Ներկայացնել տեսողության և լսողության օրգանների հիգիենան, դրանց աշխատանքի արդյունքում առաջացող հիվանդություններն ու դրանց կանխարգելման և բուժման եղանակները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>7</p>	<p>§7.3 Ողնուղեղիգործառույթները</p> <p>§8.1 Գլխուղեղիկառուցվածքընգործառույթները</p> <p>§8.2 Գլխուղեղիբաժիններիկառուցվածքնգործառույթ</p>	<p>57-61</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ հավասարակշռության օրգանը գտնվում է ներքին ականջում լսողության գործառույթ իրականացնող խխուջի հարևանությամբ, մաշկամկանային ընկալիչները գտնվում են մաշկում և մկաններում, հոտառության ընկալիչները գտնվում են քթի խոռոչի վերին հատվածում, համի ընկալիչները գտնվում են բերանի խոռոչի պատերին, ըմպանի և փափուկ քիմքի վրա, լեզվի վրայի հատուկ գոյացություններումէ պտկիկներում:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել այդ զգայարաններից յուրաքանչյուրի կառուցվածքային առանձնահատկությունները, կատարած գործառույթներն ու ունեցած նշանակությունները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>8</p>	<p>§8.3 Մեծկիսագնդերիկառուցվածքնգործառույթ</p> <p>§ 9 Զգայարաններնվերլուծիչներ</p> <p>§10.1 Տեսողականվերլուծիչ</p>	<p>62-65</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ ոսկրերն ու մկանները միասին կազմում են հենաշարժիչ համակարգը, որը օրգանիզմում իրականացնում է որոշակի ֆունկցիա: Որ ոսկրերն ունեն յուրահատուկ բաղադրություն, որն էլ ապահովում է դրա ճկունությունն ու ամրությունը, որ ոսկրերն աճում են երկարությամբ և լայնությամբ, որ գոյություն ունի ոսկրերի միացման երեք տեսակ՝ շարժուն, անշարժ և կիսաշարժուն:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>

	<p>Կկարողանա ներկայացնել հենաշարժիչ համակարգի կատարած ֆունկցիաները, բաղադրությունում առկա նյութերն իրենց կատարած գործառույթներով, ոսկրերի աճման եղանակների էությունն ու ոսկրերի միացման մեխանիզմների կարևորությունը, և բերել դրանցից օրինակներ:</p>	
9	<p>§10.2 Տեսողականվերլուծչիխանգարումներ, հիգիենա</p> <p>§11.1 Լսողականվերլուծիչ</p> <p>§11.2 Լսողականվերլուծչիխանգարումներ, հիգիենա</p>	<p>65-74</p> <p>74-79</p>
➤	<p>Իմանա, որ չափահաս մարդու կմախքը կազմված է մոտ 220 ոսկրերից: Որ մարդու կմախքը կամված է գլխի, իրանի, վերին և ստորին վերջույթների բաժիններից: Որ մկանները համարվում են հենաշարժիչ համակարգի ակտիվ բաժինը, իսկ ոսկրերը՝ պասիվ: Որ մկանները լինում են հարթ և կմախքային, իսկ իր ունեցած կառուցվածքային առանձնահատկության շնորհիվ սրտամկանը միջանկյալ դիրք է զբաղեցնում:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել մարդու կմախքի բաժիններից յուրաքանչյուրում առկա ոսկրերն ու դրանց կատարած ֆունկցիաները: Մկանների տեսակներն իրենց կատարած ֆունկցիաներով: Մեկնաբանել հոգնածություն, ակտիվ և պասիվ հանգիստ հասկացություններն ու բացատրել թե ինչումն է կայանում սրտամկանի բացառությունը:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
10	<p>§12.1 Հավասարակշռության, մաշկամկանայինզգայարաններ</p> <p>§12.2 Համիևհոտառությանզգայարաններ</p> <p>«Կենսագործունեությանգործընթացներիկարգավորումը: Զգայարաններ» թեմայիամփոփում</p>	<p>80-81</p> <p>82-84</p>
➤	<p>Կիմանա, ոսկրային և մկանային վնասվածքների դեպքում գոյություն ունեն որոշակի կանխարգելիչ միջոցառումներ, որոնց տիրապետելը կարևոր է առօրյա կյանքում: Եվ, որ միջավայրի ցանկացած անբարենպաստ պայման կամ գործոն որոշակի բացասական հետևանք է թողնում կմախքի ձևավորման և զարգացման վրա:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել այն բոլոր կանգարգելիչ միջոցառումներն ու բուժօգնության ձևերը, որոնք իրականացվում են ոսկրային կոտրվածքների և մկանային վնասվածքների դեպքում: Եվ կրթեն բոլոր այն գործոնները, որոնք բացասական կամ դրական ազդեցություն են թողնում կմախքի ձևավորման և զարգացման վրա:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
11	<p>ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԱՇԽԱՏԱՆՔ</p> <p>III ՀԵՆԱՇԱՐԺԻՉՀԱՄԱԿԱՐԳ</p> <p>§13.1 Հենաշարժիչհամակարգիբաղադրամասերը</p> <p>§13.2 Հենաշարժիչհամակարգիգործառույթները</p>	
12	<p>§14. Մարդուկմախքը՝ գլխիբաժին</p> <p>§14. Մարդուկմախքը՝ իրանիբաժին</p> <p>§14. Մարդուկմախքը՝ վերինևստորինվերջույթներիբաժին</p>	85-87
➤	<p>Իմանա, որ օրգանիզմի ներքին հեղուկ միջավայրը մեծ նշանակություն ունի տվյալ օրանիզմի բնականոն գործունեության վրա, և որ այն կազմված է արյունից, ավշից և հյուսվածքային հեղուկից:</p>	Նպ.

	Վկարդանա ներկայացնել արյան, հյուսվածքային հեղուկի և ավշի բաղադրություններն ու կատարած գործառնությունները:	Վերջ.
13	§15 Մկանային համակարգ §16 Առաջին օգնությունը կապանների ձգման, հողախախտումների և սկրեթերի կոտրվածքների դեպքում §17 Միջավայրի գործոնների և ապրելակերպի ազդեցությունը կմախքի ձևավորման ու զարգացման վրա	88-92 93-96
➤	Իմանա , որ արյունը օրգանիզմում իրականացնում է բազմապիսի գործառնություններ, որ կազմված է պլազմայից և ձևավոր տարրերից: Որ արյան մակարդումը թրոմբոցիտներին հատուկ գործառնություն է, որ մեծ նշանակություն ունի օրգանիզմի համար: Որ գոյություն ունեն արյան 4 խմբեր, յուրաքանչյուրն իրեն հատուկ ռեզուս գործոններով և որ գոյություն ունի արյան փոխներարկաման գործընթաց, որի միջոցով փրկվում են բազմաթիվ մարդկային կյանքեր: Վկարդանա ներկայացնել արյան՝ օրգանիզմում իրականացրած գործառնությունները, Արյան կազմում առկա պլազմայի և ձևավոր տարրերի կատարած ֆունկցիաները, արյան խմբերից յուրաքանչյուրի ունեցած առանձնահատկությունները, և արյան խմբերի միմյանց արյուն փոխանցելու մեխանիզմներն ու առհասարակ այդ գործընթացի բնութագրի ն ու էությունը:	Նպ. Վերջ.
14	«Հենաշարժիչ համակարգ» թեմայի ամփոփում ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆԱԼԻԶ	97-100
➤	Իմանա , որ արյունը օրգանիզմում իրականացնում է պաշտպանական ֆունկցիա: Որ իմունիտետը լինում է բնական և արհեստական, բնականը իր հերթին բնածին և ձեռքբերովի, իսկ արհեստականը՝ ակտիվ և պասիվ: Եվ որ գոյություն ունի իմունային անբավարարության և ալերգիկ երևույթներ: Վկարդանա ներկայացնել արյան պաշտպանական գործառնության էությունը, իմունիտետների տեսակների բնութագրերն իրենց ենթատեսակներով: Իմունային անբավարարության և ալերգիկ երևույթների մեխանիզմները, էությունն ու կանխարգելման միջոցները:	Նպ. Վերջ.
15	Անցած թեմաների կրկնություն I ԿԻՍԱՍՅԱԿԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄ	
ՇՔԹ.	ԴԱՍԻ ԹԵՄԱՆ (շաբաթ x 3 ժամ) II ԿԻԱՍՍՅԱԿ	Էջ
16	IV ՕՐԳԱՆԻԶՄԻ ՆԵՐՔԻՆ ՄԻԶԱՎԱՅՐԸ §18 Օրգանիզմի ներքին միջավայրի բաղադրամասերը §19.1 Արյուն: Արյան բաղադրությունը §19 Արյուն: Արյան գործառնությունները	101-106 107-111
➤	Իմանա , որ արյունն օրգանիզմով մեկ շրջանառություն է իրականացնում սիրտ-անոթային համակարգի միջոցով: Բացի արյունից օրգանիզմում շրջանառություն է իրականացնում նաև արյունը: Որ մարդու սիրտը քառախորշ, սնամեջ օրգան է, որը կշռում է մոտ 250-300գ.: Որ այն	Նպ.

	<p>ժամանակահատվածը, որն ընդգրկում է նախաարտի մի կծկումից մինչև մյուսը կոչվում է բոլորաշրջան: Որ սիրտ անոթային համակարգի մեջ բացի սրտից մտնում են նաև անոթները, որոնք երեքն են՝ զարկերակները, երակներն ու մազանոթները: Որ արյունն օրգանիզմում շրջանառություն է իրականացնում 2 շրջաններով՝ մեծ և փոքր:</p> <p>Վկարողանա ներկայացնել օրգանիզմում արյան և ավշաշրջանառության բուն էությունն ու նշանակությունը: Ներկայացնել սրտի կառուցվածքային բաղադրատարրերն ու դրանցից յուրաքանչյուրի կատարած գործառույթն ու ունեցած նշանակությունը: Սրտի բոլորաշրջանի բուն էությունն ու նշանակությունը: Նկարագրել արյունատար անոթներից յուրաքանչյուրի կառուցվածքային առանձնահատկությունը, դրանցով հոսող արյան բաղադրության և շարժման բնույթի տարբերություններն ու առանձնահատկությունները: Նկարագրել արյան մեծ և փոքր շրջանառությունների բուն էությունն ու յուրաքանչյուրին հատուկ առանձնահատկությունները: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	<p>Վերջ.</p>
<p>17</p>	<p>§20.1 Արյանմակարդում:</p> <p>§20.2 Արյանխմբեր: Ռեզուսգործոն: Արյանփոխներարկում</p> <p>§21 Արյանպաշտպանականռեակցիա: Իմունիտետ:</p>	<p>112-114</p> <p>115-118</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա որ արյունն անոթներով հոսում է որոշակի ճնշման առկայության շնորհիվ և ըստ դրա գոյություն ունի օրգանիզմի 2 վիճակ՝ գերճնշում (հիպերտոնիա) և թերճնշում (հիպոտոնիա): Որ արյան ճնշումը չափում են ճնշաչափ(տոնոմետր)կոչվող սարքով:</p> <p>Ի՞նչ է իրենից ներկայացնում արյան վերաբաշխումը, արյան անոթազարկը (պուլ): Ի՞նչ ասել է սիրտ-անոթային համակարգի հիգիենա, և որ սրտային հիվանդությունների գլխավոր պատճառներից են ֆիզիկական թերզարգացումը, թերսնուցումը, մարմնի հավելյալ զանգվածը, հոգեկան լարվածությունը, ծխելը, ակոհոլի չարաշահումը և այլն: Առաջին բուժօգնության կանոններն արյունահոսությունների դեպքում:</p> <p>Վկարողանա իր բառերով ներկայացնել ի՞նչ է իրենից ներկայացնում արյան ճնշումը, ի՞նչ տարբերություն կա գեր և թերճնշումների միջև, տոնոմետրի աշխատանքի էությունն ու առանձնահատկությունները: Ներկայացնել արյան վերաբաշխման դեպքում, որ օրգաններն են ավելի շատ արյուն ստանում, և որոնք համեմատաբար քիչ: Բնութագրել սրտային հիվանդություններ առաջացնող յուրաքանչյուր պատճառի էությունն ու ունեցած վատ ազդեցության աստիճանը: Միմյանցից տարանջատել երակային, զարկերակային և մազանոթային արյունահոսությունները, դրանց դեպքում առաջին բուժօգնության կանոնները: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>18</p>	<p>«Օրգանիզմի ներքին միջավայրը» թեմայի ամփոփում</p> <p>V ՍԻՐՏ-ԱՆՈԹ-ԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ: ԱՐՅԱՆ ԱՎՇԱՇՐՋԱՆԱ-ՌՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>§22.1 Արյան և ավշաշրջանառության համակարգ: Նրա դերը օրգանիզմում</p> <p>§22.2 Սրտի կառուցվածք</p>	<p>119-123</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, թե մարդու օրգանիզմի համար ի՞նչ նշանակություն ունի շնչառությունը: Ինչ բաժիններից է կազմված շնչառական համակարգը: Շնչառական համակարգը կազմող օրգանների հերթականությունը, կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները: Որ թոքերն են շնչառական համակարգի բուն գազափոխանակության պրոցես իրականացնող օրգանները:</p>	<p>Նպ.</p>

	<p>Կկարողանա ներկայացնել շնչառության՝ օրգանիզմի համար ունեցած կարևորագույն նշանակությունը: Համակարգը կազմող օրգաններից յուրաքանչյուրի կառուցվածքը, կատարած ֆունկցիան և ունեցած նշանակությունը: Աջ և ձախ թոքերի միմյանցից ունեցած կառուցվածքային առանձնահատկության էությունը: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	Վերջ.
19	<p>§23.1 Արյունատարևալշայինանոթներիկառուցվածքը:</p> <p>§23.2 Արյանշարժումնանոթներով</p> <p>§24 Արյանզարկերակայինճնշումնանոթազարկ</p>	124-127 128-130
➤	<p>Իմանա, որ շնչառությունը իրականացվում է միմյանց հաջորդող երկու պրոցեսների՝ ներշնչման և արտաշնչման միջոցով: Որ թոքերի կենսական տարողությունը դա օդի այն առավելագույն քանակն է, որը արտաշնչվում է ամենախորը ներշնչման արդյունքում: Որ շնչառությունը կարգավորվում է և նյարդային և հումորալ մեխանիզմների միջոցով: Որ ներշնչման և արտաշնչման օդի բաղադրությունում բացի թթվածնից և ածխաթթու գազից, կան նաև այլ գազային խառնուրդներ: Որ բացի թոքերից, գազափոխանակություն իրականացվում է նաև հյուսվածքներում: Որ շնչառության պրոցեսի վրա բացասական ազդեցություն ունեն միջավայրի վնասակար գազերը:</p> <p>Կկարողանա նկարագրել ներշնչման և արտաշնչման պրոցեսի բուն ընթացքն ու էությունը: Կենսական տարողություն հասկացության բնութագրում իրականացնել: Բնութագրել շնչառության կարգավորման նյարդային և հումորալ մեխանիզմների փոխկապակցված աշխատանքը: Ներկայացնել օդի բաղադրության մեջ մտնող գազերն ու դրանցից յուրաքանչյուրի նշանակությունը: Համեմատել թոքային և հյուսվածքային գազափոխանակությունները: Թվել միջավայրում առկա այն գազերը, որոնք վնասակար ազդեցություն ունեն շնչառական համակարգի բնականոն աշխատանքի վրա: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	Նպ. Վերջ.
20	<p>§25 անոթայինհամակարգիհիգիենան:Առաջինօգնություննարյունահոսություններիդեպքում</p> <p>«Սիրտ-անոթայինհամակարգ» թեմայիամփոփում</p> <p>ԹԵՄԱՏԻԿԳՐԱՎՈՐԱՇԽԱՏԱՆՔ</p>	Սիրտ- 130-134
➤	<p>Իմանա, թե ի՞նչ ասել է շնչառական օրգանների հիգիենա: Որ ծխելը համարվում է ռիսկի գործոն: Այն գործընթացների հաջորդականությունն ու ամբողջությունը, որոնք իրականացվում են օտարածին մարմիններ շնչառական ուղիներում հայտնվելու դեպքում: Այն առաջին օգնության կանոնները, որոնք կիրառվում են ջրահեղձության, շնչահեղձության և էլեկտրահարության դեպքում: Ի՞նչ են իրենցից ներկայացնում արհեստական շնչառություն, սրտի անուղղակի մերսում, կլինիկական և կենսաբանական մահ հասկացությունները:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել շնչառական օրգանների հիգիենան ճիշտ կազմակերպելու միջոցներն ու մեթոդները: Ներկայացնել թե ինչ վատ ազդեցություն է թողնում ծխելը շնչառական համակարգի բնականոն աշխատանքի վրա: Բնութագրել առաջին օգնության կանոնները, որոնք կիրառվում են ջրահեղձության, շնչահեղձության և էլեկտրահարության դեպքում: Մեկնաբանել արհեստական շնչառություն, սրտի անուղղակի մերսում, կլինիկական և կենսաբանական մահ հասկացությունները:</p>	Նպ. Վերջ.

21	<p>ԹԵՄԱՏԻԿԳՐԱՎՈՐԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆԱԼԻԶ</p> <p>ՎԻՇՆՉԱՌԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ</p> <p>§26.1 Շնչառությաննշանակությունը: Շնչառական օրգանների կառուցվածքը և գործառնությունները</p> <p>§26.2 Շնչառությաննշանակությունը: Շնչառական օրգանների կառուցվածքը և գործառնությունները</p>	135-137 138-140
➤	<p>Իմանա, թե ի՞նչ նշանակություն ունի մարդու օրգանիզմի համար մարսողությունը: Որ սննդանյութերը կարող են լինել բուսական և կենդանական, որոնք համապատասխանաբար պարունակում են տարբեր քանակությունների օրգանական(սպիտակուցներ, ածխաջրեր, ճարպեր, լիպիդներ) և անօրգանական (ջուր, հանքային աղեր, վիտամիններ) նյութեր: Ի՞նչ էրենիցներ կայացնում սննդի էկոլոգիական մաքրությունը: Ի՞նչ բաժիններից է կազմված մարսողական համակարգը նյութաքանցույթի մեջ: Ի՞նչ օրգաններ են մտնում: Ի՞նչ էրեն մարսողական ֆերմենտները և ի՞նչ նշանակություն ունեն նրանք: Վկարողանա բնութագրել սննդառությանն մարսողության գործընթացների կարևորությունը մարդու օրգանիզմի բնականոն գործընթացի համար: Համեմատել բուսական և կենդանական սնունդի ստացման և նյութաքանցույթի կարևորությունն ու նշանակությունը: Ներկայացնել մարսողական համակարգի բաժիններն իրենց մեջ մտնող օրգանները և նրանց կառուցվածքը: Բնութագրել ֆերմենտները իրենց կատարած գործառնություններով: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	Նպ. Վերջ.
22	<p>§27.1 Շնչառական շարժումներ: Թոքերի կենսական տարողությունը:</p> <p>§27.2 Շնչառության կարգավորումը</p> <p>§28 Գազափոխանակությունը թոքերում և հյուսվածքներում</p>	141-144 145-149
➤	<p>Իմանա, որբերանի խոռոչը մարսողական համակարգի առաջին բաժինն է, որտեղ սնունդը տարբերակված առանձին միջոցով ենթարկվում է մեխանիկական մշակման, գուգահեռաբազմադիր կողմից արտադրվող թթվի միջոցով շաղախավում և վերածվում է սննդագնդի, այնուհետև տեղափոխվում հաջուկային թափանցիկ և կերակրափոխյունի հետևանքով ստամոքս: Որստամոքսը համակարգի լայնացած ստամոքսն է, տանձաձև օրգան, որտեղ սնունդը մնում է 4-6 ժամ ենթարկվում է արդեն քիմիական մշակման: Որստամոքսի հաջորդում է 12-մատնյա աղի, որտեղ բացվում են մարսողական գեղձերի՝ յարդ-լեղապարկ, ենթաստամոքսային գեղձի ծորանները, որոնք արտադրում են իրենց հատուկ ֆերմենտներ, յուրաքանչյուրն իրեն հատուկ քայքայիչ ֆունկցիայով: Վկարողանա ներկայացնել բերանի խոռոչի, ստամոքսի, թթագեղձերի, լեզվի, ըմպանի, կերակրափոխի, ստամոքսի, 12-մատնյա աղու, յարդ-լեղապարկի, ենթաստամոքսի գեղձի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները, վերը թվարկված օրգանների կենսական ֆերմենտներն, ուղղանց կատարած գործառնությունները: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	Նպ. Վերջ.

23	<p>§29Շ նշառության օրգանների հիգիենան: Առաջին օգնությունը շնչառության խանգարման դեպքում</p> <p>«Շնչառական համակարգ» թեմայի ամփոփում</p> <p>ԳՈՐԾՆԱԿԱՆԱՇԽԱՏԱՆՔ</p>	<p>149-153</p> <p>153-157</p>
➤	<p>Իմանա, որ մատնյա աղուն հաջորդում են տարբերակված աղիները՝ բարակ նհաստ (իր որդանման էլունով կույր աղի): բարակ աղիներում մարսողությունն իրականանում է 3 փուլով՝ խոռոչային, առպատային մարսողություն և ներծծում: Որ մարսողությունը կարգավորվում է և նյարդային և հումորալ մեխանիզմներով: Որ գույություն ունի սնման հիգիենա, սննդային թունավորումներ, մարսողական օրգանների և ճիճվային հիվանդություններ հասկացություններ:</p> <p>Կկարողանա քննությամբ ել աղիներում տեղի ունեցող մարսողական փուլերն իրենց ամբողջական կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկություններով: Ներկայացնել մարսողության կարգավորման նյարդային և հումորալ մեխանիզմների էությունը: Մեկնաբանել ի՞նչ ասել է սնման հիգիենա, սննդային թունավորումներ, մարսողական օրգանների և ճիճվային հիվանդությունները, և ներկայացնել դրանցի յուրաքանչյուրի կանխարգելման և բուժման միջոցառումների փաթեթը: : Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների քննությամբ, բուն էության բացահայտում:</p>	<p>12-</p> <p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
24	<p>VII ՄԱՐՍՈՂՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>§30 Սննդի բաղադրամասերը և դրանց նշանակությունը</p> <p>§31 Մարսողական համակարգի նշանակությունը, կառուցվածքը և գործառույթները</p> <p>§32.2 Մարսողությունը բերանի խոռոչում:</p>	
25	<p>§33.1 Մարսողությունը ստամոքսում</p> <p>§33.2 Մարսողությունը ստամոքսում (լյարդի, ենթաստամոքսային գեղձերի դերը մարսողության գործընթացում)</p> <p>§34 Մարսողությունն աղիներում: Սննդանյութերի ներծծումը</p>	<p>158-160</p>
➤	<p>Իմանա, որ օրգանիզմի համար մեծ նշանակություն ունի մեր սննդի մեջ առկա վիտամինային կոմպլեքսի առկայությունը և ըստ օրգանիզմում դրանց քանակական պարունակության, տարբերում են օրգանիզմի 3 հիմնական վիճակներ՝ ավիտամինոզ (վիտամինների բացակայություն), թերվիտամինոզ (վիտամինների անբավարարություն, հիպովիտամինոզ), գերվիտամինոզ (վիտամինների հավելյալ քանակ հիպերվիտամինոզ): Ի՞նչ ասել է սնման նորմա, սննդային օրաբաժին հասկացությունները:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել վիտամինների օրգանիզմի համար ունեցած կարևորագույն նշանակությունը, ավիտամինոզ, թեր և գերվիտամինոզներ հասկացությունների բուն էությունները: Բնությամբ ել սնման նորմա, սննդի օրաբաժին հասկացությունների էությունը:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
26	<p>§35 Սնման հիգիենան: Մարսողական օրգանների հիվանդությունները և դրանց կանխարգելումը:</p> <p>«Մարսողություն» թեմայի ամփոփում</p>	<p>161-164</p> <p>164-166</p>

	<p align="center">ԹԵՄԱՏԻԿԳՐԱՎՈՐԱՇԽԱՏԱՆՔ</p>	
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ արտագատություն օրգանիզմում իրականացվում է և թոքերի, և մաշկի, և մարսողության և արտագատական օրգանների(երիկամներ) միջոցով: Ի նչբաժիններից կազմված արտագատական համակարգը, կթեի նչօրգաններ են մտնում բոժիններից ուրաքանչյուրի կազմի մեջ: Արտագատական համակարգի հասկացություններից են միզագոյացումն ու միզարձակումը, կորարտագատական համակարգի աշխատանքը կարգավորվում է նյարդահումո րալ մեխանիզմներով: Կկարողանա ներկայացնել արտագատական համակարգի մեջ մտնող օրգանների կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները: Նկարագրել միզագոյացումն ու միզարձակումն ապրոցեսները, նյարդային և հումորալ կարգավորումներն իրենց հատուկ առանձնահատկություն ներով:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>27</p>	<p align="center">ԹԵՄԱՏԻԿԳՐԱՎՈՐԱՇԽԱՏԱՆԻ ԱՆԱԼԻԶ</p> <p>VIII ՎԻՏԱՄԻՆՆԵՐ §36 Վիտամիններ</p> <p>«Վիտամիններ» թեմայի ամփոփում</p>	<p>166-169</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա ինչպես էլ արտագատական համակարգի հիգիենան և արտագատության օրգանների հիվանդությունների հասկացությունները: Կարողանա բնութագրել արտագատական համակարգի հիգիենա հասկացությունը , դրականոնների սխալ պահպանման արդյունքում առաջացած հիվանդություններ նուրբանցկան խարզելման, բուժման միջոցառումներն ու եղանակները: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>28</p>	<p>IX ԱՐՏԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ §37.1 Արտագատությանն շանակությունը: Արտագատության օրգանները և դրանց նյութերը</p> <p>§37.2 Արտագատության օրգանները և դրանց նյութերը</p> <p>§38 Միզագոյացումն ու միզարձակում</p>	<p>170-174</p> <p>175-177</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ մաշկը իր գանգվածով համարվում է օրգանիզմի ամենամեծ օրգանը: Որ այն կզամված է 3 հիմնական շերտերից՝ արտաքին վերնամաշկ (էպիդերմիս), ներքին՝ բուն մաշկ (դերմա), և նրա տակ գտնվող ենթամաշկային բջջանքը: Որ մաշկը լինում է 3 տեսակ՝ նորմալ, չոր կյուղոտ: Ի նչաս էլ մաշկի ջերմակարգավորման գործընթաց, կոփում, մաշկի հիգիենա, մաշկային հիվանդությունների հասկացությունները: Կկարողանա ներկայացնել մաշկի շերտերից ուրաքանչյուրի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները: Մաշկի հիգիենայի կանոնների ճիշտ պահպանման կանոնները, առկա մաշկային խնդիրների և հիվանդությունների կանխարգելմանն բուժման մե թողնելն ու միջոցները: Թեմային հատուկ տերմինների, հասկացությունների բնութագրում, բուն էության բացահայտում:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>

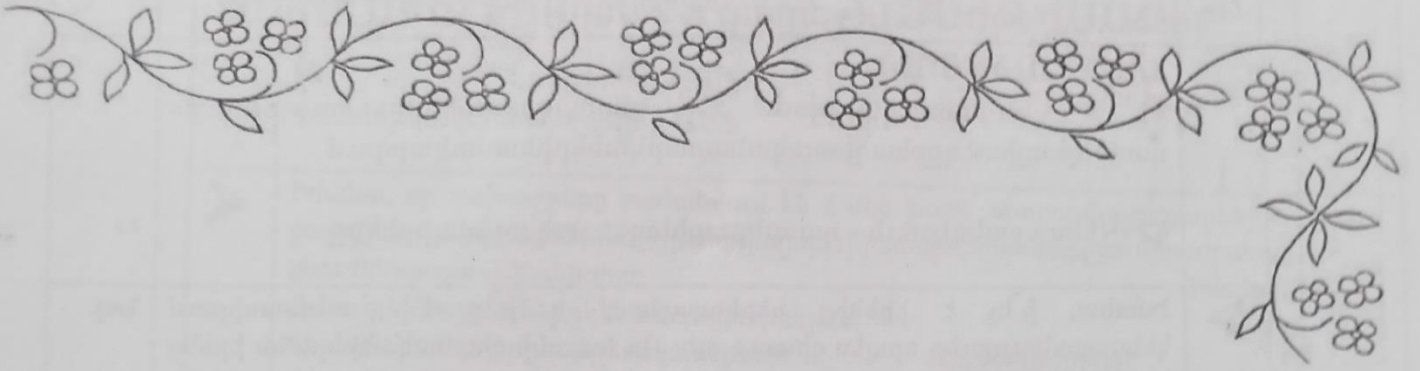

	<p>Կկարողանա համեմատել և տարբերակել ժառանգական և ոչ ժառանգական հիվանդություններին բառանձնահատկությունները:</p> <p>Բնութագրել այն նոսր առաջնային ֆացասական ազդեցությունները, որոնք թողնում են վերարտադրողական համակարգի վրա թմրանյութերը, ակոհոլը և ծխախոտը, ու կներկայացնի այն կանխարգելիչ միջոցառումների փաթեթը, որոնք ուղղված են այդ ֆացասական ազդեցությունները մեղմելուն:</p>	
32	<p>§45 Վնասակարգործունեության գոյությունը մարդու զարգացման վրա: Վերարտադրողական համակարգի հիպոթեզան</p> <p>«Վերարտադրողական համակարգ: Օրգանիզմի անհատական զարգացումը» թեմայի ամփոփում</p> <p>XII ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԵՎ ՅԱՐԴԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>§46 Վարքի ռեֆլեքսային տեսություն</p>	
33	<p>§47 Պայմանական ռեֆլեքսներին առաջացումը և արգելակումը</p> <p>«Բարձրագույն նյարդային գործունեություն» թեմայի ամփոփում</p> <p>Դասագրքի «Գիտե՞ք արդյոք» բաժնի քննարկում</p>	<p>191-192</p> <p>192-195</p>
➤	<p>Իմանա թե՛ի՞նչ ասել են բարձրագույն նյարդային գործունեություն, ցածրագույն նյարդային համակարգ, վարքի ռեֆլեքսային տեսություն, պայմանական ոչ պայմանական ռեֆլեքսներ, պայմանական ռեֆլեքսներին առաջացումն արգելակումի հասկացությունները:</p> <p>Կկարողանա մեկնաբանել ներկայացնել բարձրագույն նյարդային գործունեություն, ցածրագույն նյարդային համակարգ, վարքի ռեֆլեքսային տեսություն, պայմանական ոչ պայմանական ռեֆլեքսներ, պայմանական ռեֆլեքսներին առաջացումն արգելակումի հասկացություններին բուն էությունը:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
34	<p>II կիսամյակի ամփոփում</p>	<p>196-197</p>

«Խ. ՀԱՅՐԻԿԻ ԱՆՎԱՆ Հ.10 ՀԻՄՆԱԿԱՆԴՊՐՈՑ»

2023-2024 ՈՒՍՏԱՐԻ

ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

IX ԴԱՍԱՐԱՆ

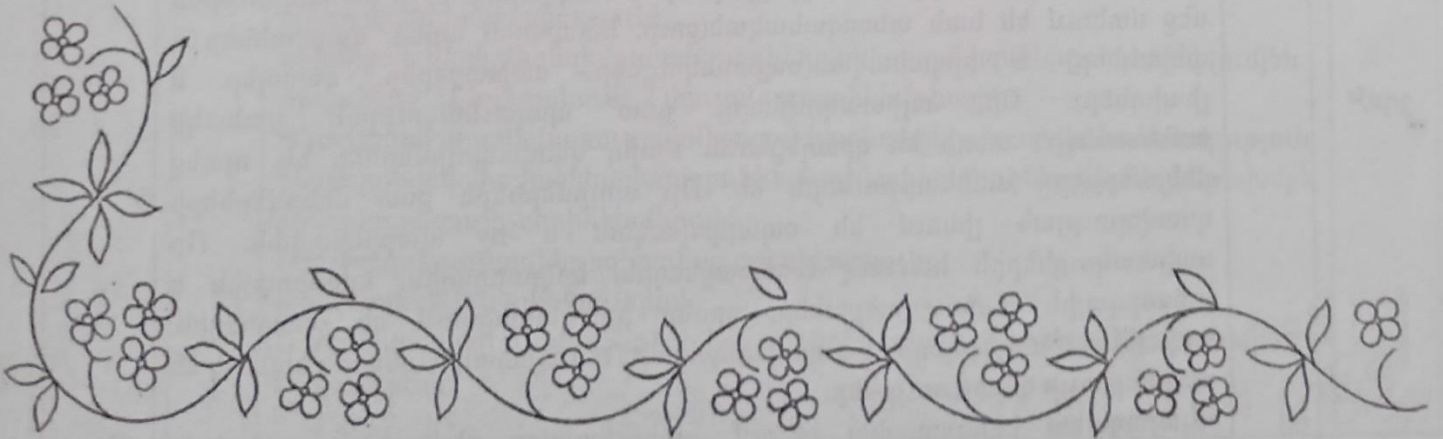
ՈՒՍՈՒՑԻՉ Հ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Շաբաթական 2 ժամ

Տարեկան 68 ժամ

Տնօրեն _____ Ն.Սիմոնյան

Ուսումնական գծով փոխտնօրեն _____ Լ.Հովհաննիսյան

ՇԲԹ.	ԴԱՍԻ ԹԵՄԱՆ (շաբաթ x 2 ժամ) I ԿԻԱՍՍՅԱԿ	Էջ
1	<p>ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>§1 «Կենսաբանություն. ընդհանուր օրինաչափություններ» դասընթացի տեղը բնագիտական առարկաների համակարգում</p> <p>§2 «Կենսաբանություն » դասընթացի նպատակն ու խնդիրները</p>	3-6 7-8
➤	<p>Իմանա, ի՞նչ է իրենից ներկայացնում և ի՞նչ է ուսումնասիրում կենսաբանությունը որպես գիտություն: Որ հայտնի գիտնականներն են իրենց ներդրումն ունեցել, ՀՀ-ում գիտության կայացման համար: Որ «Կենսաբանություն» դասընթացն ունի ընդհանուր նպատակներն ու խնդիրները:</p> <p>Վկարողանա բնութագրել կենսաբանությունը որպես գիտություն, իր ուսումնասիրման առարկայով և առանձնահատկություններով: Ներկայացնել այն բնագավառները, որոնցով զբաղվել են հայազգի գիտնականները: Ներկայացնել «Կենսաբանություն» դասընթացի նպատակները և դրանց իրականացման համար ծառայող խնդիրներն իրենց բոլոր նրբություններով:</p>	Նպ. Վերջ.
2	<p>ԲԱԺԻՆ I ԿԵՆԴԱՆԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱԶՄԱՎՈՐՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՕՐԻՆԱԶՍԱՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ</p> <p>ԳԼՈՒԽ I ԿԵՆԴԱՆԻ ՆՅՈՒԹԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՎՈՐՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ</p> <p>§1 Կենդանի օրգանիզմների բաղադրության մեջ մտնող անօրգանական տարրերը և միացությունները</p> <p>§2.1 Օրգանական նյութեր: Կենսապոլիմերներ: Սպիտակուցներ ածխաջրերի, լիպիդների բազմազանությունը և գործառնությունները</p>	10-14 15-18
➤	<p>Իմանա, որ օրգանիզմի բաղադրության մեջ, քիմիական տարրերը ըստ իրենց պարունակության քանակական բնույթի բաժանվում են 3 խմբի՝ մակրո, միկրո և ուլտրամիկրո տարրեր: Բացի քիմիական տարրերից, բջջի բաղադրության մեջ մտնում են նաև անօրգանական(ջուր, հանքային աղեր, կատիոններ և անիոններ) և օրգանական(սպիտակուցներ, ածխաջրեր, ճարպեր և լիպիդներ): Որ սպիտակուցները ըստ պարունակության քանակի ամենաառաջին տեղն են զբաղեցնում: Բարդ կենսապոլիմերներ են, որոնց մոնոմերները ամինաթթուներն են: Որ պոլիմերներն ըստ մոնոմերների դասվորության լինում են օպարբերական և ոչ օպարբերական: Որ սպիտակուցներին հատուկ է առաջնային, երկրորդային, երրորդային և չորրորդային կառուցվածքներ, որոնք իրականացվում են ջրածնային, կովալենտ և սուլֆիդային կապերի միջոցով: Որ սպիտակուցներին հատուկ են բազմաբնույթ գործառնություններ:</p> <p>Վկարողանա ներկայացնել բջջում պարունակվող քիմիական տարրերի, օրգանական և անօրգանական նյութերի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկություններ: Նկարագրել սպիտակուցի, որպես կենսաբանական պոլիմերի կառուցվածային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները: Բնութագրել բնափոխում հասկացությունը: Ներկայացնել սպիտակուցների կառուցողական, շարժողական, փոխադրական, պաշտպանական, կատալիզային, էներգիական գործառնություններն առանձին-առանձին իրենց ամբողջական բնութագրերով:</p>	Նպ. Վերջ.
3	<p>§2.2 Ածխաջրերի, լիպիդների բազմազանությունը և գործառնությունները</p> <p>§3 Նուկլեինաթթուներ, դրանց գործառնությունները: Գենետիկական ծածկագիր: ԱԵՖ</p>	18-21 22-27

➤	<p>Իմանա, որ ածխաջրերը բաժանվում են 2 մեծ խմբի՝ պարզ(միաշաքարներ) և բարդ (բազմաշաքարներ) և որ դրանք լիպիդների և ճարպերի հետ բջջում իրականացնում են որոշակի ֆունկցիա: Իմանա, որ նուկլեինաթթուները կենսապոլիմերներ են, որոնց մոնոմերները նուկլեոտիդներն են: Որ բջջում առկա է 2 տեսակ նուկլեինաթթուներ՝ ԴՆԹ-ն և ՌՆԹ-, որոնցից յուրաքանչյուրը կազմված է ազոտական հիմքից, ածխաջրից և ֆոսֆորական թթվի մնացորդից:</p> <p>Կկարողանա տարբերակել միաշաքարների և բազմաշաքարների կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Ներկայացնել ածխաջրերի, լիպիդների և ճարպերի կատարած գործառույթները: Նկարագրել նուկլեինաթթուների կառուցվածքային առանձնահատկությունները և համեմատության շնորհիվ մատնանշել ԴՆԹ-ի և ՌՆԹ-ի կառուցվածքային տարբերություններն ու առանձնահատկությունները:</p>	Նպ. Վերջ.
4	<p>«Կենդանի նյութի քիմիական կազմավորվածությունը» թեմայի մփոփում</p> <p>ԳԼՈՒԽ II ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒՄՆԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ԲԶԶԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔ</p> <p>§1 Ավտոտրոֆ և հետերոտրոֆ օրգանիզմներ: Լուսասինթեզ: Քեմոսինթեզ:</p>	28-32
➤	<p>Իմանա, որ օրգանիզմներն ըստ սնման բնույթի օրգանիզմները բաժանվում են 2 մեծ խմբերի՝ ավտոտրոֆների և հետերոտրոֆների, դրանցից յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար՝ ֆոտոսինթետիկների և քեմոսինթետիկների, ու սապրոֆիտների և մակարոյծների: Որ լուսասինթեզը երկրագնդի համար կարևորագույն նշանակություն ունեցող գործընթացների ամբողջություն է, որի միջոցով երկրագնդի վրա ամպրոդ կենդանի օրգանիզմները ապահովվում են թթվածնով: Այն ընթանում է 2 փուլով՝ լուսային և մթնային:</p> <p>Կկարողանա համեմատության միջոցով մատնանշել այն առանձնահատկությունները որոնցով օժտված են ավտոտրոֆներն ու հետերոտրոֆները՝ իրենց ենթախմբերի ներկայացուցիչների հետ միասին: Բնութագրել լուսասինթեզի բուն պրոցեսի էությունը, իր լուսային և մթնային փուլերով: Ու ներկայացնել լուսասինթեզի՝ երկրագնդի համար ունեցած անգնահատելի նշանակությունը:</p>	Նպ. Վերջ.
5	<p>§2.1 Պլաստիկ փոխանակություն:</p> <p>§2.2 Սպիտակուցի սինթեզ</p>	33-36
➤	<p>Իմանա, որ բջիջը կենսաբանական բաց համակարգ է, որի մեջ արտաքին միջավայրից մտնում են նյութեր և էներգիա, դուրս են գալիս այդ նյութերի գործունեության արդյունքում առաջացած ոչ պիտանի նյութերը: Այդ նյութերը բջջում ենթարկվում են բջջի համար մեծ նշանակություն ունեցող 2 հիմնական պրոցեսների ազդեցությանը: Դրանք են կենսասինթեզի ռեակցիաների ամբողջությունը, որը կոչվում պլաստիկ փոխանակություն կամ ասիմիլյացիա և սինթեզին հակառակ ընթացող՝ ճեղքման ռեակցիաների ամբողջությունը, որը կոչվում է դիսիմիլյացիա: Եվ որ սինթեզի ու ճեղքման ռեակցիաների ամբողջությունը կոչվում է նյութափոխանակություն: Որ պլաստիկ փոխանակության կարճոր ձևերից մեկը սպիտակուցի սինթեզն է, որի միջոցով լրացվում է բջջում անընդհատ սպառվող սպիտակուցի պակասը:</p> <p>Կկարողանա համեմատության միջոցով մատնանշել ասիմիլյացիոն և դիսիմիլյացիոն պրոցեսների առանձնահատկություններն ու տարբերությունները: Նկարագրել բուն սպիտակուցի պրոցեսը, իրար</p>	Նպ. Վերջ.

	հաջորդող բոլոր փուլերով և ենթափուլերով: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:	
6	§3 Էներգիական փոխանակություն «Նյութերի փոխանակությունը և էներգիայի փոխակերպումները որպես բջջի կենսագործունեության հիմք» թեմայի ամփոփում	37-38
➤	Իմանա , որ էներգիական փոխանակությունը բջջում ընթանում է մի շարք ֆերմենտների մասնակցությամբ և համաձայնեցված գործունեությամբ, որի արդյունքում անջատված էներգիայի մի մասը ցրվում է ջերմության տեսքով, իսկ մյուս մասը կուտակվում է ԱԵՖ-ի տեսքով և օգտագործվում բջիջների բաժանման, կենսասպինթեզի, մեխանիկական աշխատանքի, նյութերի ակտիվ տեղափոխման համար: Որ բջջում էներգիական փոխանակությունը ընթանում է 3 փուլերով՝ նախապատրաստական, անթթվածնային(անաերոբ) և թթվածնային(աերոբ): Վկարողանա բնութագրել էներգիական փոխանակության բուն էությունը և համեմատության միջոցով նկարագրել էներգիական փոխանակության փուլերը, մատնանշելով դրանցից յուրաքանչյուրի առանձնահատկություններն ու ներկայացնել դրանցից յուրաքանչյուրի ընթացքում տեղի ունեցող պրոցեսների ամբողջությունը: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:	Նպ. Վերջ.
7	ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԳԼՈՒԽ III ԲԶՁԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ § 1 Կյանքի ոչ բջջային ձևեր՝ Վիրուսներ	39-40
➤	Իմանա , որ վիրուսները կյանքի ոչ բջջային ձևերն են , լինում են ձողիկաձև, գնդաձև, վեցանիստ և այլն, և որ իրենց անվանումը ստացել են լատիներեն վիրա՝ թույն բառից:Որ վիրուսներին հայտնաբերել է ռուս գիտնական Դ. Իվանովսկին, նկարագրելով ծխախոտի խճանկարային (մոզաիկ) հիվանդության հարուցիչը: Վկարողանա հիմնավորել, որ վիրուսները ընդունակ են թափանցելու կենդանի բջիջ և արագորեն բազմանալու՝ օգտագործելով այդ բջջի կենսասպինթեզի և էներգիական համակարգը, որի արդյունքում դրանք ստացել են ներբջջային մակաբույծներ անումը: Ներկայացնել վիրուսներին որպես բազմաթիվ հիվանդությունների հարուցիչների: Որ կան վիրուսներ, որոնք բնակվում են բակտերիաների բջիջներում և սաստցել են բակտերիաֆագ անունը: Ու նկարագրելով բակտերիաֆագի կառուցվածքը, ասել, որ այն կազմված է գլխիկից, պոչիկից և պոչային ելուններից, որոնցից յուրաքանչյուրը այդ վիրուսի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունում ունեն իրենց ուրույն նշամակությունը: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:	Նպ. Վերջ.
8	§ 2 Նախակորիզավոր և կորիզավոր բջիջների կառուցվածքը §3 Բջջաթաղանթ, պլազմային թաղանթ, ցիտոպլազմա և ներառուկներ	41-43 44-46
➤	Իմանա , որ բջիջը կենդանի համակարգի տարրական միավորն է, որը հայտնաբերել է անգլիացի գիտնական Ռ. Հուկը: Որ ըստ պատկանելիության բջիջները լինում են կենդանական(հայտնաբերել է հոլանդացի գիտնական Ա. Լևենհուկը) և բուսական, իսկ ըստ կորիզի պարունակության՝ նախակորիզավորներ(պրոկարիոտներ) և կորիզավորներ(էուկարիոտներ):Որ Բջջաթաղանթը, պլազմային թաղանթը, ցիտոպլազման և ներառուկները բջջի կարևորագույն բաղադրատարրերն են և յուրաքանչյուրն իրականացնում է որոշակի ֆունկցիա:	Նպ. Վերջ.

	<p>Կկարողանա համեմատության միջոցով ներկայացնել բուսական և կենդանական, ինչպես նաև էուկարիոտ և պրոկարիոտ բջիջների կառուցվածքային առանձնահատկություններն ու տարբերությունները: Ներկայացնել բջջաթաղանթի, պլազմային թաղանթի, ցիտոպլազմայի և ներառուկների կառուցվածքային առանձնահատկություններն ու դրանցից յուրաքանչյուրի՝ բջջում իրականացրած գործառույթը: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	
9	<p>§ 4 Բջջի հիմնական օրգանոիդները և դրանց գործառույթները</p> <p>§ 5 Կորիզի կառուցվածքը և գործառույթները: Քրոմոսոմների կառուցվածքը</p>	<p>47-52</p> <p>53-55</p>
➤	<p>Իմանա, որ բացի բջջաթաղանթից, պլազմային թաղանթից, ցիտոպլազմայից և ներառուկներից, բջջի կարևորագույն օրգանոիդներից են նաև էնդոպլազմային ցանցը, ռիբոսոմները, Գոլջիի համալիրը, միտոքոնդրիումները, պլաստիդները, լիզոսոմները, բջջակենտրոնը, կորիզը իր կորիզաթաղանթով, կորիզահյույթով, միտոքոնդրիումներով և կորիզակով:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել էնդոպլազմային ցանցի, ռիբոսոմների, Գոլջիի համալիրի, միտոքոնդրիումների, պլաստիդների, լիզոսոմների, բջջակենտրոնի, կորիզի՝ դրանց տեսակների կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
10	<p>§6.1 Բջջի բաժանումը՝ Միտոզ</p> <p>§6.2 Սեռական բջիջների առաջացումը՝ գամետոգենեզ: Մեյոզ, բեղմնավորում</p>	56-58
➤	<p>Իմանա, որ օրգանիզմում ամուկա միլիոնավոր բջիջները միավորվում են որոշակի խմբերում և այդ խմբերից յուրաքանչյուրը կատարում է իրեն հատուկ գործառույթ, և այդ խմբերում ընդգրկված բջիջները ունեն կյանքի տարբեր տևողություններ: Մահացած բջիջերին գալիս են փոխարինելու նորերը, որոնք առաջանում են բջջի անսեռ բաժանման՝ միտոզի միջոցով: Միտոզն ավարտելուց հետո, մինչև հաջորդի սկսվելը, բջիջն անցում է նախապատրաստական փուլ, որը կոչվում է ինտերֆազ, վերջինս էլ ընթափնում է 3 շրջանով՝ նախասինթետիկ, սինթետիկ և հետսինթետիկ: Իսկ բուն միտոզի պրոցեսն ընթանում է 4 փուլով՝ պրոֆազ, մետաֆազ, անաֆազ և թելոֆազ: Իսկ մեյոզը բջջի սեռական բաժանման եղանակ է, որի արդյունքում առաջանում են իգական և արական սեռական բջիջները: Այն ևս ընթանում է նույն փուլերով ինչ միտոզը, սակայն մի բացառությամբ որ կիսումն ընթանում է 2 անգամ առանց դադարի, որի արդյունքում առաջացած բջիջների քրոմոսոմային հավաքակազմը հալոլիդ է ստացվում , իսկ միտոզի դեպքում դիպլոիդ:</p> <p>Կկարողանա բնութագրել միտոզի և մեյոզի բուն պրոցեսներն իրենց փուլերով և դրանց ընթացքում բջջում տեղի ունեցող բոլոր փոփոխությունները, ինչպես նաև միմյանց հետ համեմատելով կերտոլանա մատնանշել միտոզի և մեյոզի պրոցեսների առանձնահատկություններն ու տարբերությունները: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
11	<p>«Բջջի կառուցվածքն ու գործառույթները » թեմայի ամփոփում</p> <p>ԹԵՄԱՏԻԿ ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ</p>	

12	<p>ԳՐԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆԱԼԻԶ</p> <p>ԲԱԺԻՆ II ՕՐԳԱՆԻԶՄՆԵՐԻ ԲԱԶՄԱՑՈՒՄԸ ԵՎ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ</p> <p>ԳԼՈՒԽ I ՕՐԳԱՆԻԶՄՆԵՐԻ ԲԱԶՄԱՑՈՒՄԸ</p> <p>§1 Օրգանիզմների բազմացման ձևերը. անսեռ բազմացում</p>	60-62
➤	<p>Իմանա, որ երկրագնդի վրա ամպրոդ բոլոր կենդանատեսակները բազմանում են 2 հիմնական եղանակներով՝ անսեռ և սեռական: Որ անսեռ բազմացման եղանակներ են կիսումը, սպորագոյացումը, բողբոջումը, օրգանիզմը մասերի բաժանումը, վեգետատիվ բազմացումը:</p> <p>Վկարողանա բնութագրել անսեռ բազմացման բուն էությունն ու դրանց տեսակների նկարագրությունը տալ և բերել համապատասխան օրինակներ:</p>	Նպ. Վերջ.
13	<p>§2Սեռական բազմացում: Սեռական և անսեռ բազմացման կեսաբանական նշանակությունը</p> <p>«Օրգանիզմների բազմացումը» թեմայի ամփոփում:</p>	63-66
➤	<p>Իմանա, որ սեռական բազմացմանը մասնակցում են երկու տարբեր սեռերի օրգանիզմներ, որոնց սեռական գեղձերում հաստնանում են սեռական բջիջիներ՝ ձվաբջիջներ և սպերմատոզոիդներ, որոնց միաձուլումից (բեղմնավորում)առաջանում է զիգոտը, որից էլ զարգանում է նոր օրգանիզմը: Որ սեռական բազմացման եղանակներից են նաև կուսածնությունն ու կրկնակի բեղմնավորումը (բույսե):</p> <p>Վկարողանա ներկայացնել սեռական բջիջների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, բեղմնավորման պրոցեսն ու զիգոտի առաջացման գործընթացը: Կուսածնության և կրկնակի բեղմնավորման բուն էություններն ու պրոցեսները: Տալ անսեռ և սեռական բազմացումների կեսաբանական նշանակության մասին սպառիչ պատասխան: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	Նպ. Վերջ.
14	<p>ԳԼՈՒԽ II ՕՐԳԱՆԻԶՄՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ</p> <p>§1 Օրգանիզմների անհատական զարգացումը: Զարգացման սաղմնային շրջան</p> <p>§2Հետսաղմնային զարգացում: Միջավայրի գործոնների ազդեցությունը օրգանիզմների զարգացման վրա</p>	67-69 70-72
➤	<p>Իմանա, որ զիգոտի առաջացումից անմիջապես հետո սկսվում է տվյալ օրգանիզմի անհատական զարգացումը կամ օտոգենեզը, որը ընթանում է 2 շրջանով՝ սաղմնային և հետ սաղմնային: Սաղմնային զարգացումն իր հերթին ընթանում է 3 հիմնական փուլերով՝ տրոհում, գաստրոլյացիա և առաջնային օնտոգենեզ: Իսկ հետսաղմնայինը լինում է ուղղակի և անուղղակի, վերջինս էլ իր հերթին ընթանում է լրիվ և թերի կերպարանափոխությամբ:</p> <p>Վկարողանա համեմատելով ներկայացնել սաղմնային և հետսաղմնային զարգացումների տարբերություններն ու բուն էությունները: Տրոհման, գաստրոլյացիայի, առաջնային օնտոգենեզի, ուղղակի և անուղղակի զարգացումների, թերի և լրիվ կերպարանափոխությունների բուն ընթացքն ու էությունը, գուգահետ բերելով համապատասխան օրինակներ: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	Նպ. Վերջ.
15	<p>« Օրգանիզմների անհատական զարգացումը » թեմայի ամփոփում</p> <p>I կիսամյակի ամփոփում</p>	

ՇՔՔ.	ԴԱՍԻ ԹԵՄԱՆ (շաբաթ x 2 ժամ) II ԿԻԱՍՄՅԱԿ	Էջ
16	<p>ԲԱԺԻՆ III ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>ԳԼՈՒԽ I ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԻ ԺԱՌԱՆԳՄԱՆ ՕՐԻՆԱԶՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ</p> <p>§1 Գենետիկայի հիմնական հասկացությունները: Դոմինանտ և ռեցեսիվ հատկանիշներ, հոմոզիգոտ և հետերոզիգոտ օրգանիզմներ, գենոտիպ և ֆենոտիպ</p> <p>§ 2 Միահիփրիդ խաչասերում: Գ. Մենդելի առաջին օրենքը. հիփրիդների առաջին սերնդի միակերպության կամ դոմինանտության օրենքը</p>	74-77 78-79
➤	<p>Իմանա, որ գենետիկան գիտություն է օրգանիզմների ժառանգականության և փոփոխականության մասին: Որ ծնողները իրենց սերնդին փոխանցում են ոչ թե հատկանիշ, այլ այդ հատկանիշը պայմանավորող գեները: Ի՞նչ է իրենից ներկայացնում դոմինանտ, ռեցեսիվ հատկանիշներ, հոմոզիգոտ, հետերոզիգոտ օրգանիզմներ, ալելային գեներ գենոտիպ, ֆենոտիպ, միահիփրիդ խաչասերում, Մենդելի առաջին օրենք, առաջին սերնդի միակերպության կամ դոմինանտության օրենք հասկացությունները:</p> <p>Վկարողանա բնութագրել ի՞նչ ասել է գենետիկա, ժառանգականություն և փոփոխականություն, գեն, հատկանիշ, դոմինանտություն, ռեցեսիվություն, հոմոզիգոտ-հետերոզիգոտ օրգանիզմներ, ալելային գեներ գենոտիպ, ֆենոտիպ, միահիփրիդ խաչասերում, Մենդելի առաջին օրենք, առաջին սերնդի միակերպության կամ դոմինանտության օրենք և թեմային վերաբերող այլ տերմիններ և հասկացությունները:</p>	Նպ. Վերջ.
17	<p>§3 Մենդելի երկրորդ օրենքը: Ոչ լրիվ դոմինանտություն</p> <p>§ 4 Սեռի գենետիկա: Սեռի հետ շղթայակցված հատկանիշների ժառանգում: Ժառանգական հիվանդություններ</p>	80-82 83-86
➤	<p>Իմանա ի՞նչ ասել է Մենդելի երկրորդ օրենք, ոչ լրիվ դոմինանտություն, սեռի գենետիկա, սեռի հետ շղթայակցված հատկանիշների ժառանգում, հոմոզամետ և հետերոզամետ սեռեր, ժառանգական հիվանդություններ հասկացությունները:</p> <p>Վկարողանա ինքնուրույն ներկայացնել, թե ինչ են իրենցից ներկայացնում՝ Մենդելի երկրորդ օրենք(ճեղքավորում), ոչ լրիվ դոմինանտություն, սեռի գենետիկա, սեռի հետ շղթայակցված հատկանիշների ժառանգում, հոմոզամետ և հետերոզամետ սեռեր, ժառանգական հիվանդություններ և թեմայի հետ կապված այլ տերմիններ և հասկացություններ, ինչպես նաև կկարողանա բերել համապատասխան հիվանդությունների օրինակներ ու դրանց կանխարգելմանը, բուժմանը ուղղված միջոցառումների, միջոցների, եղանակների օրինակներ:</p>	Նպ. Վերջ.
18	<p>«Հատկանիշների ժառանգման օրինաչափությունները» թեմայի ամփոփում</p> <p>ԳԼՈՒԽ II ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐԻՆԱԶՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ</p> <p>§1 Ոչ ժառանգական (ֆենոտիպային) փոփոխականություն</p>	87-88

	<p>Իմանա, որ փոփոխականությունը լինում է 2 տեսակ՝ ոչ ժառանգական և ժառանգական: Որ ոչ ժառանգական փոփոխականությունը գենոտիպի փոփոխման հետ կապ չունեցող փոփոխականությունն է, որն այլ ձևով կոչվում է նաև ֆենոտիպային, նաև մոդիֆիկացիոն: Ի՞նչ ասել է ռեակցիայի նորմա:</p> <p>Կլարոզանա օրինակներով բնութագրել, ոչ ժառանգական փոփոխականության ընդհանուր բնութագիրն ու բուն էությունը, ինչպես նաև մեկնաբանել ռեակցիայի նորմա և թեմայի հետ կապված այլ տերմիններ և հասկացություններ:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>19</p>	<p>§ 2 Ժառանգական փոփոխականություն: Մուտացիա: Մուտածին գործոններ:</p> <p>«Փոփոխականության օրինաչափությունները» թեմայի ամփոփում</p>	<p>89-94</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ ժառանգական փոփոխականությունն օրգանիզմի հատկանիշների այն փոփոխություններն են, որոնք պայմանավորված են գենոտիպով և ժառանգվում են սերունդներին: Որ ժառանգական փոփոխականությունը լինում է կորիզային (մուտացիոն և համակցական) և ցիտոպլազմային (միտոքոնդրիումային և քլորոպլաստային): Ըստ նշանակության մուտացիաները լինում են օգտակար, վնասակար, չեզոք: Ըստ դրսևորման բնույթի՝ դոմինանտ և ռեցեսիվ: Ըստ առաջացման տեղի՝ կորիզային և ցիտոպլազմային: Ըստ ժառանգման բնույթի՝ սեռական(գեներատիվ) և մարմնական(սոմատիկ): Ըստ առաջացման մակարդակի՝ գենային, քրոմոսոմային և գենոմային: Եվ, որ մուտացիաներ տեղի են ունենում մուտածին գործոնների ազդեցությամբ, որոնցից են ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական գործոնները:</p> <p>Կլարոզանա բնութագրել և օրինակներով ներկայացնել ժառանգական փոփոխականության բուն էությունը, մուտացիաների բոլոր տեսակների բնութագրերը, ինչպես նաև մուտածին գործոնների ազդեցությունն ու դրանց ազդեցությունը մեղմացնող, դրանց արդյունքում առաջացած անոմալիաների կանխարգելման, բուժման մեթոդները, միջոցներն ու եղանակները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>
<p>20</p>	<p>ԲԱԺԻՆ IV ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ԳԼՈՒԽ I ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՕՐԻՆԱԶՄՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ</p> <p>§1 Չարլզ Դարվինի էվոլյուցիոն տեսությունը</p> <p>§2 Գոյության կռիվ: Բնական ընտրություն</p>	<p>96-99</p> <p>100-105</p>
<p>➤</p>	<p>Իմանա, որ ցանկացած կենդանի օրգանիզմ, իր ներկայիս կառուցվածքային առանձնահատկությունները ձեռք է բերել պատմական զարգացման արդյունքում, որը կոչվում է էվոլյուցիա, և որի հիմնադիրը Չ. Դարվինն է: Որ ըստ Դարվինի էվոլյուցիայի շարժիչ ուժերն են ժառանգական փոփոխականությունը, գոյության կռիվն ու դրանից բխող բնական ընտրությունը: Որ ըստ դարվինի գոյություն ունի փոփոխականության 3 ձև՝ ոչ ժառանգական(խմբային կամ որոշակի), ժառանգական(անորոշ կամ անհատական) և հարաբերակցական: Որ գոյության կռիվն իր հերթին լինում է՝ ներտեսակային, միջտեսակային և գոյության կռիվ բնության անբարենպաստ պայմանների դեմ, իսկ բնական ընտրությունը ըստ նշանակության՝ օգտակար, վնասակար, չեզոք, ըստ առանձնահատկության՝ շարժական, կայունացնող և այլն:</p> <p>Կլարոզանա բնութագրել էվոլյուցիա հասկացությունը: Նկարագրել էվոլյուցիայի շարժիչ ուժերն իրենց ենթատեսակներով, առանձնահատկություններով և օրինակներով: Մեկնաբանել թեմայի հետ կապված բոլոր կենսաբանական հասկացությունները:</p>	<p>Նպ.</p> <p>Վերջ.</p>

	§ 3 Օրգանիզմների հարմարվածությունը արտաքին միջավայրի պայմաններին	106-109
21	§4Տեսակ: Տեսակի չափանիշները, տեսակի պոպուլյացիոն կառուցվածքը	110-112
➤	<p>Իմանա, որ կենդանի օրգանիզմների կարևորագույն հատկանիշներից մեկը արտաքին միջավայրի որոշակի պայմանների նկատմամբ հարմարվածությունն է և Դարվինի տեսության համաձայն՝ հարմարվածություններն առաջանում են ժառանգական փոփոխականության հիման վրա՝ բնական ընտրությամբ: Որ հարմարվածության եղանակներից են՝ հովանավորող և նախազգուշացնող գունավորումները, միջավայրի առարկաներին նմանվելու եղանակը, միմիկրիան, վարքագիծը, օրգանիզմների բազմացման արդյունավետությունը, կենդանիների մարմնի ձևը և այլն: Որ տեսակը կարգաբանական ամենափոքր միավորն է, որն իր մեջ ընդգրկում է ավելի փոքր ենթախումբ, որը կոչվում է պոպուլյացիա:</p> <p>Կլարոդանա նկարագրել և ներկայացնել հարմարվածության եղանակներից յուրաքանչյուրի առանձնահատկությունները բերելով օրինակներ: Բնութագրել տեսակ և պոպուլյացիա հասկացությունները և համեմատության միջոցով մատնանշել դրանց կառուցվածքային, մորֆոլոգիական և ֆիզիոլոգիական տարբերություններն ու առանձնահատկությունները:</p>	Նպ. Վերջ.
22	<p>§ 5 Էվոլյուցիայի գլխավոր ուղղությունները և ուղիները</p> <p>«Օրգանական աշխարհի զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները» թեմայի ամփոփում</p>	113-116
➤	<p>Իմանա, որ կենդանի բնության զարգացումն ընթացել է ստորակարգ ձևերից բարձրակարգերի, պարզ ձևերից բարդի անցման և կյանքի որոշակի պայմանների նկատմամբ հարմարանքների առաջացման ճանապարհով: Եվ այս սկզբունքից ելնելով, Սներցովն ու Շմալիաուզենը առաջ են քաշել և մեկնաբանել էվոլյուցիայի գլխավոր ուղղություններն ու ուղիները հասկացությունները:Եվ ըստ նրաց այդ ուղիներն են՝ կենսաբանական առաջադիմություններն ու հետադիմությունները(արոմորֆոզներ, իդիոադապտացիաներ և ընդհանուր դեգեներացիա):</p> <p>Կլարոդանա ինքնուրույն ներկայացնել այդ հարմարողականությունների էություններն ու նշանակությունը,ինչպես նաև նկարագրել արոմորֆոզի, իդիոադապտացիայի և ընդհանուր դեգեներացիայի պրոցեսների էություններն ու բերել դրանց համապատասխան օրինակներ:</p>	Նպ. Վերջ.
23	<p>ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ</p> <p>ԳԼՈՒԽ II ԿՅԱՆՔԻ ԾԱԳՈՒՄԸ ԵՐԿՐԻ ՎՐԱ</p> <p>§ 1 Կյանքի ծագման մասին ժամանակակից պատկերացումները</p>	117-120
➤	<p>Իմանա, որ գոյություն ունի երկրագնդի վրա կյանքի ծագման վերաբերյալ բազմաթիվ և իրարամերժ՝ իդեալիստական և մատերիալիստական վարկածներ: Եվ որ կյանքի ծագման վերաբերյալ ամենահավանական վարկածը ռուս կենսաքիմիկոս Ա.Ի.Օպարինի՝ սպիտակուցակոացեթիլատային նյութերից կյանքի ծագումն է, որն առաջադրվել է 1924թ.-ին:</p> <p>Կլարոդանա ինքնուրույն ներկայացնել և մեկնաբանել կյանքի ծագման վերաբերյալ առկա բոլոր իրարամերժ և ամենահավանական վարկածները, դրանք հիմնավորելով առկա օրինակներով:</p>	Նպ. Վերջ.

24	<p>«Կյանքի ծագումը Երկրի վրա» թեմայի ամփոփում :</p> <p>ԲԱԺԻՆ V ԷԿՈԼՈԳԻԱՅԻ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ</p> <p>ԳԼՈՒԽ I ԷԿՈԼՈԳԻԱՅԻ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ</p> <p>§1 Էկոլոգիան որպես գիտություն: Էկոլոգիայի հիմնական խնդիրները</p>	122-123
➤	<p>Իմանա, թե ի՞նչ ասել է էկոլոգիա, ինչ է այն ուսումնասիրում, և այդ ուսումնասիրությունների արդյունքում այդ գիտության առաջ ինչ հիմնախնդիրներ կան ծառացած:</p> <p>Կկարողանա բնութագրել էկոլոգիան որպես գիտություն, մատնանշել դրա ուսումնասիրության օբյեկտը և թվել այն բոլոր հիմնախնդիրները, որոնք այսօր ծառացած են այդ գիտության առաջ:</p>	Նպ. Վերջ.
25	<p>§ 2 Բնակության միջավայրը: Միջավայրի ոչ կենսածին գործոնների (ջերմություն, լույս, խոնավություն) նշանակությունը կենդանի օրգանիզմների կենսագործունեության համար</p> <p>§3 Միջավայրի կենսածին գործոններ: Անթրոպոգեն գործոն</p>	124-129 130-132
➤	<p>Իմանա, որ կյանքի հիմնական միջավայրերն են ջուրը, ցամաքը, օդը, հողը և կենդանի օրգանիզմները: Որ էկոլոգիական գործոնները Յն են ոչ կենսածին գործոններ (լույս, ջերմություն, խոնավություն, մթնոլորտային ճնշում, օրվա տևողություն, բնական ռադիոակտիվ ճառագայթում և այլն), կենսածին (մրցակցություն, գիշատչություն, մակաբուծություն, չեզոքություն, համակեցություն՝ սիմբիոզ և այլն) և անթրոպոգեն(մարդածին):</p> <p>Կկարողանա ինքնուրույն նկարագրել, ներկայացնել և մեկնաբանել վերը թվարկված միջավայրերի, էկոլոգիական գործոնների տարատեսակների առանձնահատկությունները, և դրանցից յուրաքանչյուրի՝ կենդանի օրգանիզմի համար ունեցած դրական, բացասական և չեզոք ազդեցությունները, որոնք կհիմնավորի համապատասխան օրինակներով:</p>	Նպ. Վերջ.
26	<p>§4 Կենսացենոզներ և կենսատերկրացենոզներ, դրանց բաղադրիչները</p> <p>§5 Օրգանիզմների միջև գոյություն ունեցող փոխհարաբերությունների ձևերը: Մրցակցություն, գիշատչություն, մակաբուծություն, համակեցություն, չեզոք փոխհարաբերություն</p>	133-138 139-142
➤	<p>Իմանա, որ տվյալ տարածքում համատեղ բնակեցված, սննդային և էներգիական կապերով կապված, էվոլյուցիայի ընթացքում ստեղծված կենդանի օրգանիզմների ամբողջությունը կոչվում է կենսացենոզ, որը բնութագրվում է տեսակների բազմազանությամբ, պոպուլյացիաների խտությամբ և կենսազանգվածով: Եվ, որ կենսատերկրացենոզի գոյությունն ու կայունությունը պայմանավորված են 4 բաղադրիչների կապով և փոխհարաբերությամբ: Դրանք են՝ կենսածին տարրերը, պրոդուցենտները(արտադրողներ), կոնսումենտները(սպառողներ) և ռեդուցենտները(քայքայողներ): Որ օրգանիզմների միջև գոյություն ունեցող փոխհարաբերությունների ձևեր են մրցակցությունը, գիշատչությունը, մակաբուծությունը, համակեցությունը, չեզոք փոխհարաբերությունը և այլն:</p> <p>Կկարողանա ինքնուրույն բնութագրել ու ներկայացնել ինչ ասել է կենսացենոզ, ինչ տարրերով է այն բնութագրվում, ինչի շնորհիվ այն գոյություն ունի: Ներկայացնել կենսածին տարրերը, պրոդուցենտներ(արտադրողներ), կոնսումենտներ(սպառողներ) և ռեդուցենտներ(քայքայողներ), մրցակցություն, գիշատչություն, մակաբուծություն, համակեցություն, չեզոք փոխհարաբերությունների ընդհանուր բնութագրերը, հիմնավորելով համապատասխան օրինակներով:</p>	Նպ. Վերջ.

30	<p>§ 3 Ջրոլորտի էկոլոգիական հիմնախնդիրները: Սևանա լճի հիմնախնդիրը: Ջրային պաշարների պահպանություն: Հողերի աղտոտում: Անապատացում</p> <p>§4 Տեսակների անհետացման պատճառները: Կարմիր գիրք: Կենսաբազմազանության պահպանություն</p>	153-154 155-158
➤	<p>Իմանա, որ արդյունաբերական կոշտ, գազային և հեղուկ թափոնները մեծ վնաս են հասցնում նաև ջրային և հողային պաշարներին: Այս պահին աղտոտվածության առումով վտանգված է և մեծ հիմնախնդիր է իրենից ներկայացնում Սևանա լճի հարցը, իսկ հողերի դեպքում աղտոտվածությունը հանգեցնում է հողերի էրոզիայի: Աղտոտվածության արդյունքում տուժում են նաև ջրային, և օդացամաքային միջավայրում ապրող կենդանատեսակները, ընդհուպ մինչև վնասվում են դրանց տեսակների պահպանման հարցը, որի արդյունքում ձեռնարկվում են որոշակի միջոցառումներ, դրանցից են արգելոցների և արգելավայրերի ստեղծումը, բույսերի և կենդանիների «Կարմիր գիրք»-ը:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել Սևանա լճին այսօր սպառնացող լուրջ վտանգները, հողային էրոզիայի օր-օրի ավելացող քանակը, և դրանց կանխարգելման միջոցներն ու միջոցառումները: Համեմատության միջոցով մատնանշել արգելոց-արգելավայրի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ տարբերություններն ու առանձնահատկությունները: ներկայացնել Կարմիր գրքում ընդգրկված բուսա և կենդանատեսակներ, որոնք ունեն վնասված թվաքանակ, վտանգված թվաքանակ, անհետացման եզրին կանգնած տեսակներ և արդեն անհետացած տեսակներ:</p>	Նպ. Վերջ.
31	<p>§5 Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցությունը մարդու առողջության վրա</p> <p>«Բնության պահպանություն » թեմայի ամփոփում</p>	159-160
➤	<p>Իմանա, որ մարդու առողջությունը ուղղակի և անուղղակի ձևով կախված է միջավայրի պայմաններից: Միջավայրի գործոնները մարդու համար կարող են լինել և՛ վնասակար(հիվանդության հարուցիչները, թունավոր նյութերը, փոշին, գազերը), և՛ առողջարար(մաքուր օդը, էկոլոգիապես մաքուր սնունդը): Որ մարդու առողջության համար վնասակար նյութերը, որոնք կուտակված են օդում, հողում և ջրում, անցնում են բույսերի և կենդանիների օրգանիզմ, որոնց միջոցով էլ՝ մարդու օրգանիզմ: Արդյունքում առաջանում են բնածին և ժառանգական հիվանդություններ:</p> <p>Կկարողանա ներկայացնել, որ մարդու հիվանդությունների ախտորոշման, կանխարգելման և բուժման հարցերով զբաղվում է բժշկությունը, իսկ բժշկության հիմքը կենսաբանությունն է:</p>	Նպ. Վերջ.
32	<p>II կիսամյակի ամփոփում</p> <p>Քննական թեստերով աշխատանք</p>	
33	<p>Քննական թեստերով աշխատանք</p> <p>Քննական թեստերով աշխատանք</p>	
34	<p>Քննական թեստերով աշխատանք</p> <p>Քննական թեստերով աշխատանք</p>	